

The word "Seinäjäoki" is written in white, bold, sans-serif font on a dark blue rectangular background.

Seinäjäoki

A group of five people (three women and two men) are sitting on a grassy lawn, engaged in a picnic. A picnic basket is visible on the ground. In the background, there are several tall, green trees and a clear blue sky.

Hyvinvointikertomus

2021-2024

SISÄLLYSLUETTELO

Sisälylys

1. JOHDANTO	3
1.1 Muutosten vuodet	4
2. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN SEINÄJOELLA	5
2.1 Hyte-rakenteet.....	5
2.2 TEAviisari	5
2.3 HYTE-kerroin	6
2.4 Väestö	15
3. KAIKILLE MAHDOLLISUUS OSALLISUUTEEN.....	19
3.1 Yksinäisyyden vähentäminen.....	19
3.2 Osallisuus lisääntyy.....	21
3.3 Yhdenvertaisuus palveluissa.....	27
4. HYVINVOINTIA, TERVEYTTÄ JA TURVALLISUUTTA EDISTÄVÄ TOIMINTA JA PALVELUT	30
4.1 Lisää liikettä.....	30
4.2 Terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen ja tukeminen	32
4.3 Kulttuurista hyvinvointia.....	51
5. HYVÄT ARKIYMPÄRISTÖT	53
5.1 Viihtyisä kaupunkiympäristö	53
5.2 Turvallinen kaupunki	53
5.3 Liikkumista edistävät ympäristöt.....	57
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	58

1. Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kunnan perustehtävistä. Kuntien tulee kerran valtuustokaudessa valmistella laaja hyvinvointikertomus, joka on kuvaus asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, sekä niiden edistämisestä kunnassa. Tässä hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan asukkaiden hyvinvointia valtuustokauden 2021-2025 ajalta.

Hyvinvointikertomuksessa peilataan hyvinvointia hyvinvointisuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Tilaa hyvinvoinnille - Hyvinvointisuunnitelmassa 2021-2025 asetettiin kolme isoa tavoitetta: kaikille mahdollisuus osallisuuteen; hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut; sekä hyvät arkiympäristöt. Tämä jako pohjautuu Valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden periaatepäätökseen (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162913>). Näiden isojen tavoitteiden alle luotiin alatavoitteita, jotka jäsensivät toimenpiteitä.

Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Yksinäisyyden vähentäminen

Osallisuus lisääntyy

Yhdenvertaisuus palveluissa

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Lisää liikettä

Terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen ja tukeminen

Kulttuurista hyvinvointia

Hyvät arkiympäristöt

Viihtyisä kaupunkiympäristö

Turvallinen kaupunki

Liikkumista edistävät ympäristöt

Vuosittaisissa hyvinvointiraporteissa on seurattu tavoitteiden alle listattujen toimenpiteiden toteutumista. Tässä hyvinvointikertomuksessa ei enää palata noihin toimenpiteisiin, vaan hyvinvointia tarkastellaan enemmän tilastojen kautta. Seinäjokisten hyvinvointia verrataan vertailukuntien asukkaiden tilanteeseen. Vertailukuntina ovat Hämeenlinna, Pori ja Vaasa. Lisäksi mukana ovat koko maan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen luvut.

Kappalejako tässä hyvinvointikertomuksessa noudattelee hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. Kunkin kappaleen alle on kirjattu ja kuvattu tavoitteen toteutumista erilaisten tilastojen avulla.

1.1 Muutosten vuodet

Valtuustokausi alkoi vuonna 2021 keskellä koronaviruspandemiaa. Myös hyvinvointisuunnitelman valmistelu aloitettiin vuonna 2021. Pandemia vaikutti monella tapaa ihmisten hyvinvointiin. Kaupungin näkökulmasta jouduimme miettimään palveluitamme uusiksi. Osa palveluista laitettiin tauolle ja osaa toteutettiin mahdollisuuksien mukaan etänä verkkoyhteyksien avulla.

Monet hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet ovat tuon korona-ajan tuotteita. Suunnitelmaan kirjattiin esimerkiksi tavoitteita etäapahtumiin osallistuvien lukumääristä. Nämä menettivät äkkiä merkityksensä, kun pandemian jälkeen palattiin normaaliin elämänrytmiin. Toki pandemian vuoksi löydettiin osin myös uusia tapoja tuottaa palveluita, jotka jäivät valikoimiin myös tilanteen palauduttua takaisin ennalleen.

Toinen iso valtuustokauden aikana tapahtunut muutos on hyvinvointialueiden toiminnan aloitus. Kun hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2021, olivat sosiaali- ja terveystalvet vielä kuntien vastuulla. Sitten vuoden 2023 alussa hyvinvointialueet aloittivat toimintansa, ja sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät niiden hoidettavaksi. Tämä vaikutti myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä jäi edelleen kunnille, mutta kirjattiin myös hyvinvointialueiden tehtäväksi.

Hyvinvointisuunnitelmaan oli kirjattu sosiaali- ja terveystalveluiden vastuulla olevia toimenpiteitä. Vuoden 2022 hyvinvointiraporttia valmisteltaessa päätettiin, että osa näistä toimenpiteistä jätetään suunnitelmasta pois, eikä niiden toteutumista enää seurata. Osa hyvinvointialueen vastuulle siirtyneistä toimenpiteistä kuitenkin jätettiin suunnitelmaan edelleen, ja niiden toteutumisesta kysyttiin raportointivaiheessa tietoja hyvinvointialueelta.

Seuraava iso muutos kuntien tarjoamiin palveluihin oli työllisyystalveluiden siirto kuntien vastuulle. Lopullinen muutos toteutettiin vasta vuoden 2025 alussa, mutta siirtoa harjoiteltiin sitä ennen työllisyyden kuntakokeiluissa, joista yksi toteutettiin Seinäjoella.

Voidaan siis todellakin todeta, että kuluneet neljä vuotta ovat olleet muutosten vuosia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta muutos on ollut iso.

2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Seinäjoella

2.1 Hyte-rakenteet

Seinäjoella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelusta ja kehittämisestä vastaa hyvinvointi ja osallisuus -yksikkö. Yksikkö sijoittuu Elinvoiman ja työllisyyden toimialalle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuitenkin koko kaupungin asia. Siksi työtä tehdään yhdessä kaikkien kaupungin toimialojen kanssa sekä laajemmin kaupungissa toimivien julkisten toimijoiden, yritysten sekä yhteisöjen kanssa.

Neljän vuoden aikana myös hyvinvointityön rakenteissa on tapahtunut muutoksia. Valtuustokauden alkaessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä oli töissä 2 henkilöä, nyt tekijöitä on yhteensä 7. Toimialalla tehtyjen muutosten myötä osallisuus tuli osaksi hyvinvointityötä ja yksikön nimeksi muutettiin hyvinvointi ja osallisuus. Tällä hetkellä yksikössä työskentelevät vakituisissa työsuhteissa hyvinvointipäällikkö, viestintäsuunnittelija, vuorovaikutussuunnittelija ja ehkäisevän päihdetyön koordinaattori. Näiden lisäksi määräaikaisena työtä tekevät järjestötyönkoordinaattori, ikääntyneiden palveluiden koordinaattori sekä ryhmänohjaaja.

Samalla ovat lisääntyneet myös yksikön vastuulla olevat tehtävät. Hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön lisäksi yksikkö vastaa osallisuuden sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä, järjestöyhteistyön kehittämisestä sekä lapsiystävällinen kunta -työstä. Myös vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto ovat yksikön vastuulla.

Hyvinvointityötä ohjaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä, jossa puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja ja jäsenenä kaupungin toimialojen johtajat sekä hyvinvointipäällikkö.

2.2 TEAviisari

Terveydenedistämisasiivisuutta seurataan kunnissa TEA-pistemäärin. Terveydenedistämisasiivisuus muodostuu seitsemästä eri näkökulmasta: sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus sekä muut ydintoiminnat. Näiden näkökulmien avulla arvioidaan, miten hyvin kunta on hoitanut väestön terveyden edistämiseen liittyviä toimintoja. TEAviisarin tulokset perustuvat kuntien omiin vastauksiin.

TEAviisari on jaettu seitsemään eri toimialaan, joita seurataan kahden vuoden välein. Näissä mukana ovat myös hyvinvointialueet ja ammatillinen koulutus. Kuntien osalta seurattavia toimialoja on viisi. Vuonna 2024 on kirjattu uudet tulokset liikunnan osalta. Kuntajohdon, perusopetuksen ja kulttuurin pistemäärät ovat vuodelta 2023 ja lukiokoulutuksen pisteet vuodelta 2022.

Kokonaisuutena Seinäjoen pisteet (70) ovat samat kuin koko maan keskiarvo ja hyvin samaa tasoa myös vertailukaupunkien kanssa. Parhaat pistemäärät olemme saaneet

kuntajohdossa ja liikunnassa, joista kuntajohdon osalta jääme kuitenkin vertailussa jälkeen muista. Pisteitämme laskee esimerkiksi se, että meillä ei ole käytössä kattavaa ennakkovaikutusten arviointia.

Parhaimmillaan TEAviisari toimii hyvänä itsearviointityökaluna, jonka avulla omia toimintatapoja ja prosesseja voidaan kehittää. Olemme saaneet huonoimmat pisteet lukiokoulutuksesta (54) ja perusopetuksesta (65). Perusopetuksen osalta olemme matalasta tasosta huolimatta hyvällä tasolla verrattuna muihin kaupunkeihin. Näistä lukiokoulutuksen osalta tuoreimmat pisteet ovat vuodelta 2022 ja perusopetuksen osalta vuodelta 2023. Sen jälkeen on jo viety asioita eteenpäin, kuten esimerkiksi luotu yhteinen malli päihteiden käyttöön puuttumiseen. Kehitettävää kuitenkin vielä on. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota yhtenäisten toimintatapojen luomiseen ja niiden noudattamiseen. Iso merkitys pistemäärissä on myös resursoinnilla. On kuitenkin huomioitava, että osa mitattavista asioista koskee koulu- ja opiskeluterveydenhuollon resursseja, joihin emme voi suoraan vaikuttaa.

TEAviisarin merkitys on kasvanut HYTE-kertoimen käyttöönoton myötä, koska HYTE-kertoimen mukaista valtionosuutta maksetaan osin TEAviisarin tulosten pohjalta. Kaikki TEAviisarin tulokset ovat luettavissa täällä: [Tulokset - TEAviisari - Terveiden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#).

Pisteet 2024	Seinäjoki	Hämeenlinna	Pori	Vaasa	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	70	75	70	71	67	70
Kuntajohto	80	89	92	85	72	83
Perusopetus	65	61	60	69	63	64
Lukiokoulutus	54	71	..	72	59	65
Liikunta	76	75	55	74	70	69
Kulttuuri	71	87	81	66	70	72

2.3 HYTE-kerroin

Vuonna 2023 kunnille maksettiin ensimmäisen kerran kuntien valtionosuuksia HYTE-kertoimen perusteella. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden

edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen.

Lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattoreiden perusteella. Indikaattorit eivät ole pysyviä, vaan niitä voidaan välillä vaihtaa.

Alla olevassa taulukossa on kirjattu Seinäjoen ja vertailukaupunkien saamat kokonaispisteet vuodesta 2021 alkaen. Valtionosuutta kunnille on näiden pisteiden perusteella maksettu kuitenkin ensimmäisen kerran vasta vuonna 2023. Seinäjoen kokonaispisteet ovat ensin nousseet, mutta sitten laskeneet seurantajakson aikana. Trendi on ollut samankaltainen myös vertailukaupungeissa. Seinäjoki on kuitenkin saanut alhaisimmat pisteet (60) vuonna 2024. Maksettava euromäärä suhteutetaan kunnan asukasmäärään.

		2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin, indikaattoreiden keskiarvo, 0 - 100	Hämeenlinna	65	68	72	64
	Pori	65	70	70	64
	Seinäjoki	66	72	70	60
	Vaasa	68	77	83	71
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	Hämeenlinna	1258,5	1318,7	1384,4	1361,2
	Pori	1542,5	1646,4	1650,3	1643,1
	Seinäjoki	1203,9	1327,5	1292,9	1233,2
	Vaasa	1292,4	1466,6	1584,7	1518,1
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo 0-100	Hämeenlinna	88	86	92	87
	Pori	86	89	89	83
	Seinäjoki	91	95	88	77
	Vaasa	93	94	94	89
Tulosindikaattoreiden keskiarvo, 0-100	Hämeenlinna	43	51	52	41
	Pori	44	50	52	44
	Seinäjoki	42	50	52	44
	Vaasa	42	59	72	53

Seuraavissa taulukoissa on kirjattu Seinäjoen ja vertailukaupunkien pisteet prosessi-indikaattoreissa. Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit mittaavat nykytilannetta. Niiden avulla pyritään saamaan selville, minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Toimintaa kuvaavien indikaattoreiden määrä on kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti. Nyt valitut indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tekemisiin. Tärkeää on myös työn pitkäjänteisyys ja suunnitelmallisuus.

Indikaattoreita on yhteensä neljältä eri alueelta: kuntajohto, peruskoulut, liikunta ja kulttuuri. Pisteet perustuvat TEAvisariin, eli mittariin, jolla kuvataan kuntien terveydenedistämisaktiivisuutta.

Kuntajohdon indikaattorit		2021	2022	2023	2024
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Koko maa	77	77	87	87
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	67	67	89	89
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	Koko maa	78	78	82	82
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	61	61	72	72
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	0	0
	Vaasa	100	100	100	100

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Koko maa	49	49	57	57
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	56	56	67	67
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	Koko maa	89	89	95	95
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	94	94	89	89
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	Koko maa	69	69	75	75
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	65	65	65	65
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100

Kuntajohdon mittareissa Seinäjoki ja myös muut vertailukaupungit pärjäävät hyvin koko maahan nähden. Seinäjoki on saanut 0 pistettä kohdasta ”Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista”. Tähän on jo puututtu ja tarvittavat muutokset tehty, jotta seuraavassa arvioinnissa voimme todeta tämän tehdyksi.

Peruskoulun indikaattorit		2021	2022	2023	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	Koko maa	70	70	7	7
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	64	64	6	6
	Hämeenlinna	47	47	0	0
	Pori	79	79	0	0
	Seinäjoki	79	79	9	9
	Vaasa	48	48	0	0
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	Koko maa	60	60	66	66
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	47	47	70	70
	Hämeenlinna	74	74	58	58
	Pori	88	88	82	82
	Seinäjoki	66	66	70	70
	Vaasa	88	88	77	77
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	Koko maa	80	80	91	91
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	83	83	90	90
	Hämeenlinna	100	100	95	95
	Pori	75	75	98	98
	Seinäjoki	100	100	90	90
	Vaasa	79	79	86	86

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	Koko maa	70	70	80	80
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	71	71	87	87
	Hämeenlinna	62	62	56	56
	Pori	93	93	72	72
	Seinäjoki	73	73	80	80
	Vaasa	91	91	75	75

Perusopetuksen osalta olemme saaneet vähäiset pisteet kohdassa ”Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä”. Pisteet ovat alhaiset, koska kouluruokasuositukset ovat tiukkoja, eikä niiden toteuttaminen ole käytännössä mahdollista. Kouluruokailusuositusten mukaan esimerkiksi ruokailulle tulisi varata aikaa vähintään 30 minuuttia, ja ruokailua ennen tai sen jälkeen tulisi olla vähintään 10 minuutin välitunti. Lisäksi ruokailu tulisi toteuttaa välillä kello 11 ja 12 välillä. Niin ikään suositusten mukaan oppilaille tulisi tarjota maksuton välipala, jos oppitunnit jatkuvat pidempään kuin kolme tuntia lounaan jälkeen. Pisteistä voidaan todeta, että tämä ei toteudu myöskään muissa vertailukaupungeissa. Muilta osin olemme perusopetuksen indikaattoreiden osalta suurin piirtein samalla tasolla kuin vertailukaupungit.

Liikunnan indikaattorit		2021	2022	2023	2024
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	Koko maa	77	79	79	92
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	67	78	78	94
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	Koko maa	83	83	83	92
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	61	67	67	78
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	Koko maa	73	79	79	89
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	56	78	78	94
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	0	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	Koko maa	54	44	44	76
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	61	44	44	67
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	0
	Vaasa	100	100	100	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin	Koko maa	56	52	52	60
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	61	72	72	61
	Hämeenlinna	100	100	100	100
	Pori	100	0	0	0
	Seinäjoki	0	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100

Liikunnan indikaattoreiden osalta pärjäämme hyvin valtakunnallisesti. Olemme samalla hyvällä tasolla vertailukaupunkiemme kanssa ja saamme lähes joka kohdasta täydet pisteet. Ilman pisteitä jäämme vuonna 2024 kohdassa ”Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa”. Kysymys, jonka perusteella tämä kohta on kirjattu, kuuluu seuraavasti: ”Tehdäänkö liikunnan edistämisestä vastaavalla toimialalla seuraavista asioista vuosittainen yhteenveto niin, että se raportoidaan kunnan toimintakertomuksessa, hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tai vastaavassa? Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus.” Tässä on vastatessa tapahtunut virhe. Eli me raportoimme liikunta-aktiivisuudesta vuosittain hyvinvointiraportissa.

Alla olevat kulttuurin pisteet ovat kohdallamme mainiot. Olemme saaneet muiden vertailukaupunkien kanssa osiosta täydet sata pistettä.

Kulttuurin indikaattori		2021	2022	2023	2024
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Koko maa	19	19	20	20
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	28	28	39	39
	Hämeenlinna	0	0	100	100
	Pori	100	100	100	100
	Seinäjoki	100	100	100	100
	Vaasa	100	100	100	100

HYTE-kertoimen tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestössä. Niiden avulla selvitetään, minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana. Näitä indikaattoreita olemme Seinäjoella seuranneet vuosittain hyvinvointiraportissa.

Tulosindikaattorit on pyritty valitsemaan siten, että kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin ja huomioon on otettu eri ikäryhmät. Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne eivät vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta. Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Arvo asettuu laskukaavan perusteella välille 0-100.

Tulosindikaattorit		2021	2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	Hämeenlinna	24	36	63	42
	Pori	37	39	63	39
	Seinäjoki	34	45	53	42
	Vaasa	31	56	66	42
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	Hämeenlinna	37	37	55	55
	Pori	35	35	56	56
	Seinäjoki	36	36	56	56
	Vaasa	35	35	57	57
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	Hämeenlinna	52	63	55	46
	Pori	51	62	58	48
	Seinäjoki	47	57	58	45
	Vaasa	50	100	100	47
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	Hämeenlinna	39	62	53	30
	Pori	31	54	49	33
	Seinäjoki	36	55	56	29
	Vaasa	34	55	57	22
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	Hämeenlinna	44	51	44	33
	Pori	52	54	40	45
	Seinäjoki	43	55	43	40
	Vaasa	46	55	100	100
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	Hämeenlinna	60	60	42	42
	Pori	56	56	44	44
	Seinäjoki	54	54	49	49
	Vaasa	55	55	49	49

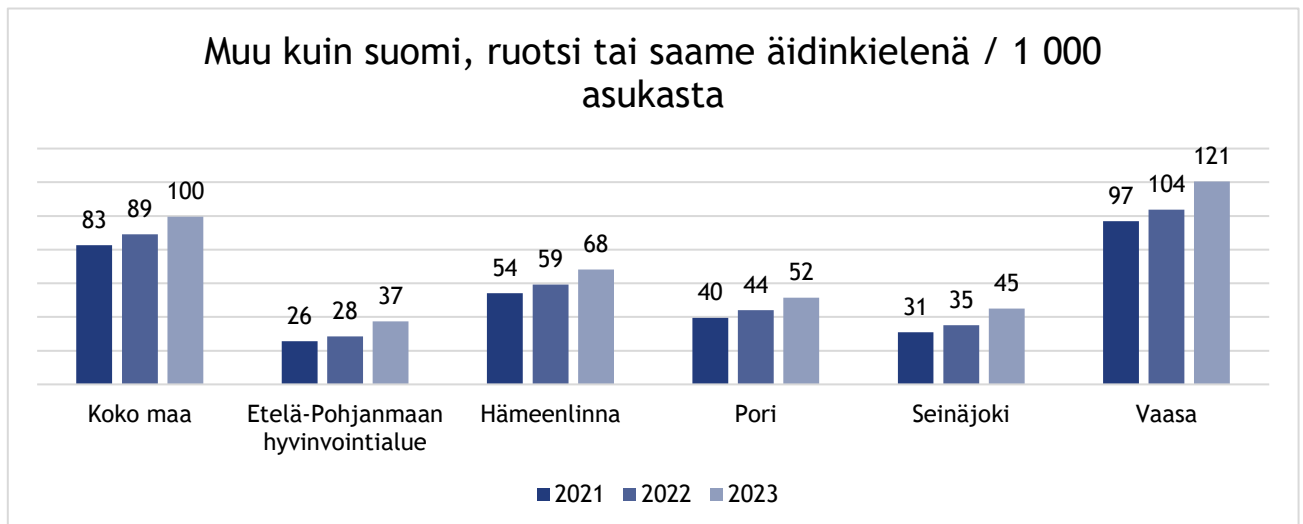
Tulosindikaattoreiden osalta olemme hyvin samalla tasolla vertailukaupunkiemme kanssa. Vaikka tulosindikaattorit on pyritty valitsemaan siten, että kunta pystyy niihin omalla toiminnallaan vaikuttamaan, on myös muilla tekijöillä valtava merkitys. Kunta ei pysty yksin vaikuttamaan esimerkiksi nuorten ylipainoon tai työkyvyttömyyseläkettä saavien määrään.

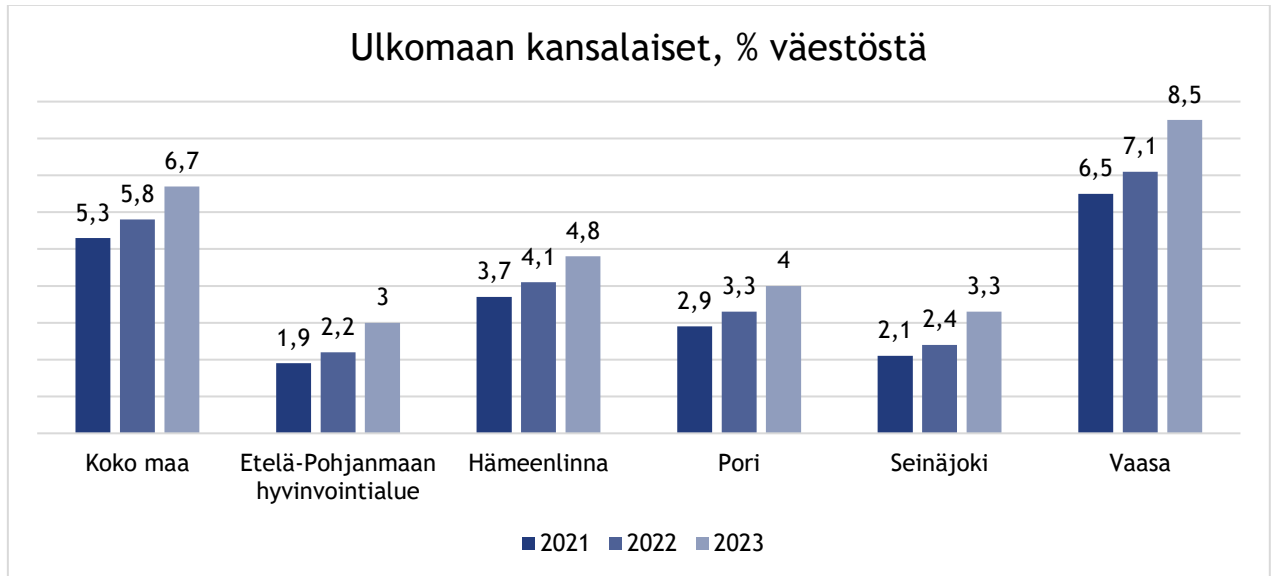
2.4 Väestö

Seinäjoen kaupungin väkiluku on noussut koko tarkastelujakson ajan. Olemme kasvaneet vertailukaupungeista eniten, mutta myös muut ovat Poria lukuun ottamatta kasvaneet.

Väestö 31.12.	2021	2022	2023
Hämeenlinna	67971	68043	68319
Pori	83482	83205	83106
Seinäjoki	64736	65323	66160
Vaasa	67615	67988	68956

Kun aikaisemmin Seinäjoen kasvu on syntynyt maansisäisestä muuttoliikkeestä ja syntyvyydestä, on kasvu viimeiset vuodet ollut maahanmuuton aiheuttamaa. Seinäjoella asuu edelleen vähemmän kansainvälistä väkeä kuin muissa vertailukaupungeissa, mutta kasvu on ollut suhteellisesti suurta. Vieraskielisten määrä on kasvanut myös valtakunnallisesti.

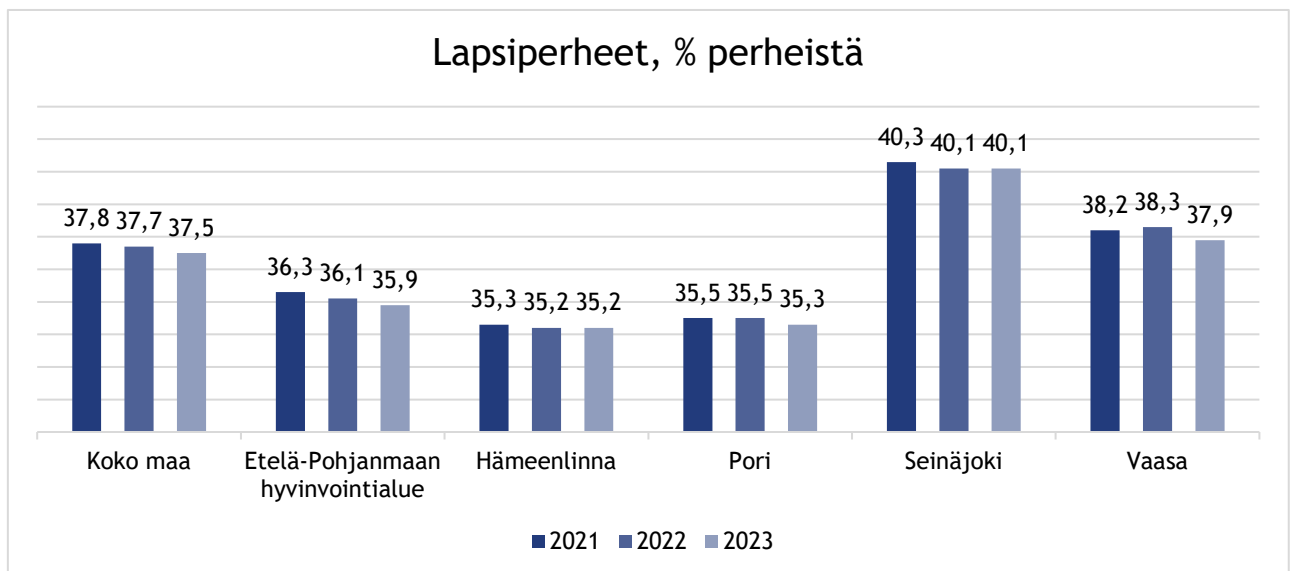

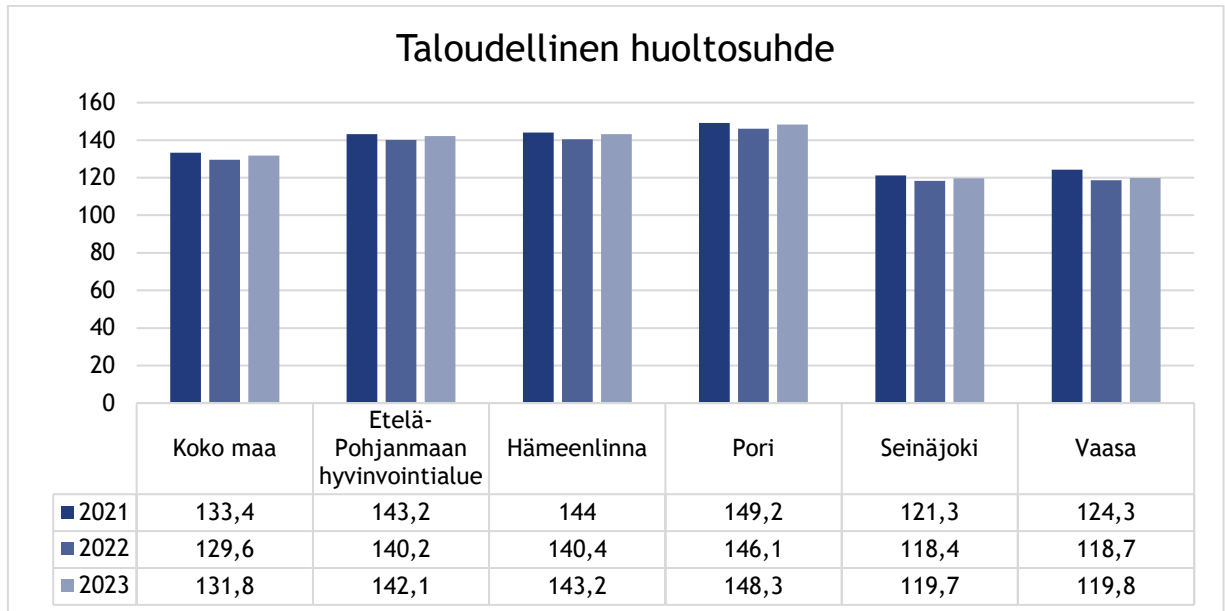
Väestörakenteelta olemme nuori kaupunki, Seinäjoella on vertailukaupungeista eniten lapsia ja nuoria. Perheistämme lapsiperheitä on selkeästi isompi osa, kuin vertailukaupungeissa.

		2021	2022	2023	Ennuste 2040
0-6-vuotiaat, % väestöstä	Koko maa	6,4	6,2	6	5,7
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	6,5	6,3	6,1	5,6
	Hämeenlinna	5,7	5,6	5,5	5
	Pori	5,7	5,5	5,3	4,9
	Seinäjoki	7,3	7	6,9	6,2
	Vaasa	6,2	6	5,7	5,4
7-14-vuotiaat % väestöstä	Koko maa	9	8,9	8,8	7,7
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	9,5	9,6	9,5	7,7
	Hämeenlinna	8,5	8,3	8,3	7,2
	Pori	8,1	8,1	8	6,8
	Seinäjoki	9,6	9,7	9,7	8
	Vaasa	8,5	8,4	8,4	7,2

15-64-vuotiaat, % väestöstä	Koko maa	61,6	61,6	61,8	62,7
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	57,4	57,3	57,4	57,9
	Hämeenlinna	59,1	59	59,1	58,4
	Pori	59,6	59,6	59,7	60,3
	Seinäjäki	62,4	62,4	62,6	63,5
	Vaasa	64,4	64,7	65,2	66,7
65 vuotta täyttäneet, % väestöstä	Koko maa	23,1	23,3	23,4	24,8
	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	26,6	26,8	27	29,7
	Hämeenlinna	26,7	27,1	27,1	30,2
	Pori	26,7	26,9	27	28,7
	Seinäjäki	20,7	20,8	20,9	23,2
	Vaasa	20,9	20,8	20,6	21,5

Taloudellinen huoltosuhde on Seinäjoella vertailukunnista paras ollen samalla tasolla Vaasan kanssa. Tämä kertoo siitä, että meillä asuu nuorta väkeä, ja että työllisyysasteemme on hyvä. Taloudellinen huoltosuhde, eli elatussuhde, ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat.

Väestörakenne tulee huomioida kaupungin palvelutarjonnassa. Myös ennusteita on hyvä tarkastella, koska päätöksiä tulee tehdä tulevaisuutta ajatellen. Meillä on jatkossakin suhteellisesti paljon lapsia ja nuoria, mutta heidän määränsä tulee laskemaan. Samaan aikaan yli 65-vuotiaiden suhteellinen määrä Seinäjoellakin tulee tulevina vuosina nousemaan paljon. Erityisesti on huomioitava myös maahanmuuttajat. Heidän määränsä Seinäjoella on kasvanut ja tulee edelleen kasvamaan. On huomattava myös, että maahanmuuttajat eivät ole keskenään samanlaisia. Osa heistä on hyvin haavoittuvassa asemassa tai syrjäytymisuhan alla olevia. Opiskelemaan kaupunkiin tulevat tai esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodan vuoksi Seinäjoelle saapuneet tarvitsevat hyvin erilaisia palveluita. Meidän tulee panostaa kotoutumisen palveluihin sekä varmistaa riittävät resurssit muissakin palveluissa.

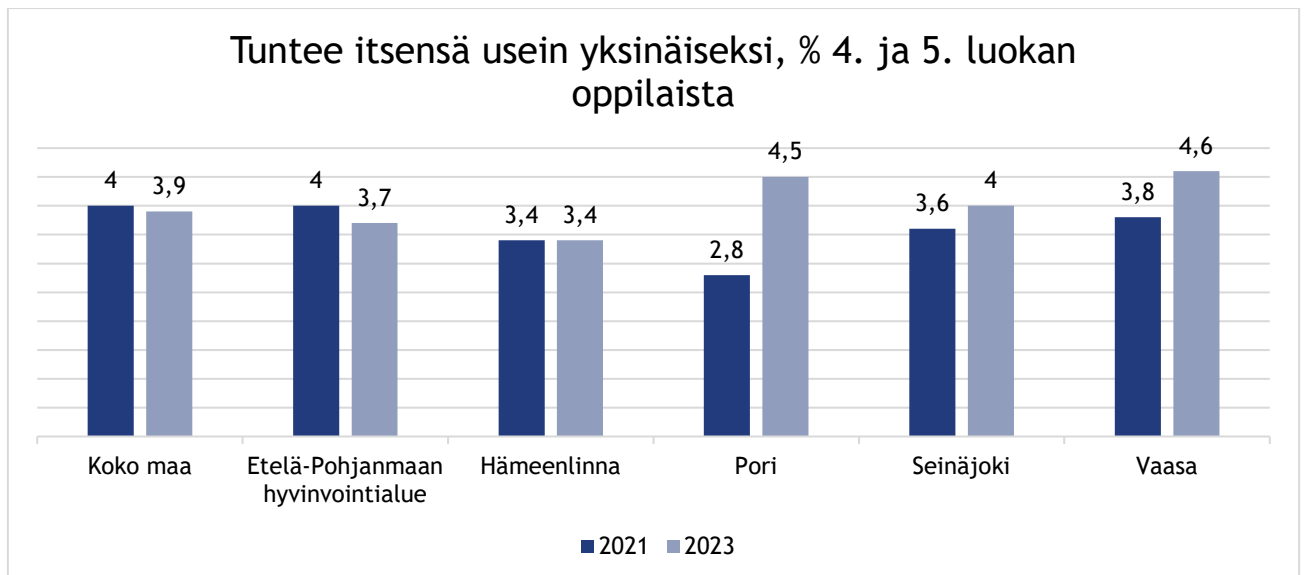
3. Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Yksi hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 tavoitteista oli kaikille mahdollisuus osallisuuteen, ja alatavoitteina yksinäisyyden väheneminen, osallisuuden lisääntyminen ja yhdenvertaisuus palveluissa. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi, miten näissä tavoitteissa on onnistuttu.

3.1 Yksinäisyyden vähentäminen

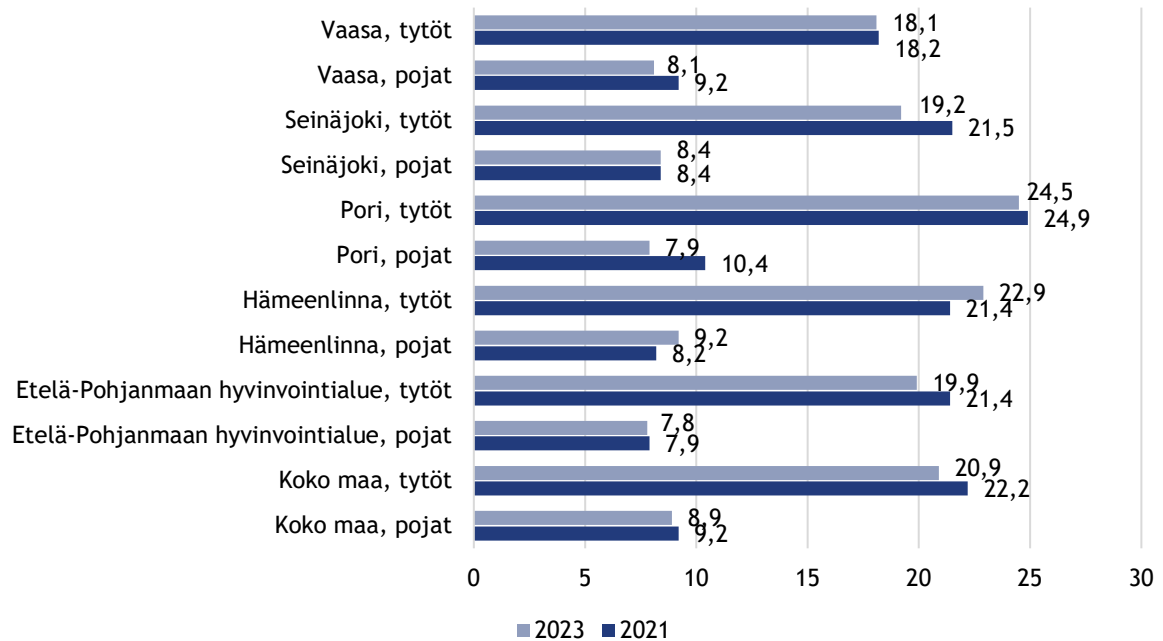
Yksinäisyys on merkittävä ja kasvava ongelma Suomessa. Tämä oli nähtävissä jo vuonna 2021, jolloin hyvinvointisuunnitelmaa valmisteltiin. Siksi sen vähentäminen haluttiin lisätä yhdeksi tavoitteeksi. Vuonna 2022 noin 29,7 % yli 16-vuotiaista suomalaisista koki itsensä yksinäiseksi. Tämä on huomattava kasvu verrattuna vuoteen 2018, jolloin vastaava luku oli 21,2 %. Tuoreita kuntakohtaisia tietoja aikuisväestön osalta yksinäisyydestä ei ole saatavilla. On kuitenkin todennäköistä, että yksinäisyyden kokemus on kasvanut myös Seinäjoella. Tätä samaa havaintoa tukevat ammattilaisten tekemät huomiot.

Lasten ja nuorten osalta yksinäisyydestä kysytään kouluterveyskyselyssä, joten heidän osaltaan meillä on hyvin myös kuntakohtaista tietoa. Alakoululaisten osalta luvut ovat vielä maltillisia, mutta yläkoululaisten ja 2. asteen opiskelijoiden kohdalla luvut ovat korkeita ja nousseet viime vuosina.

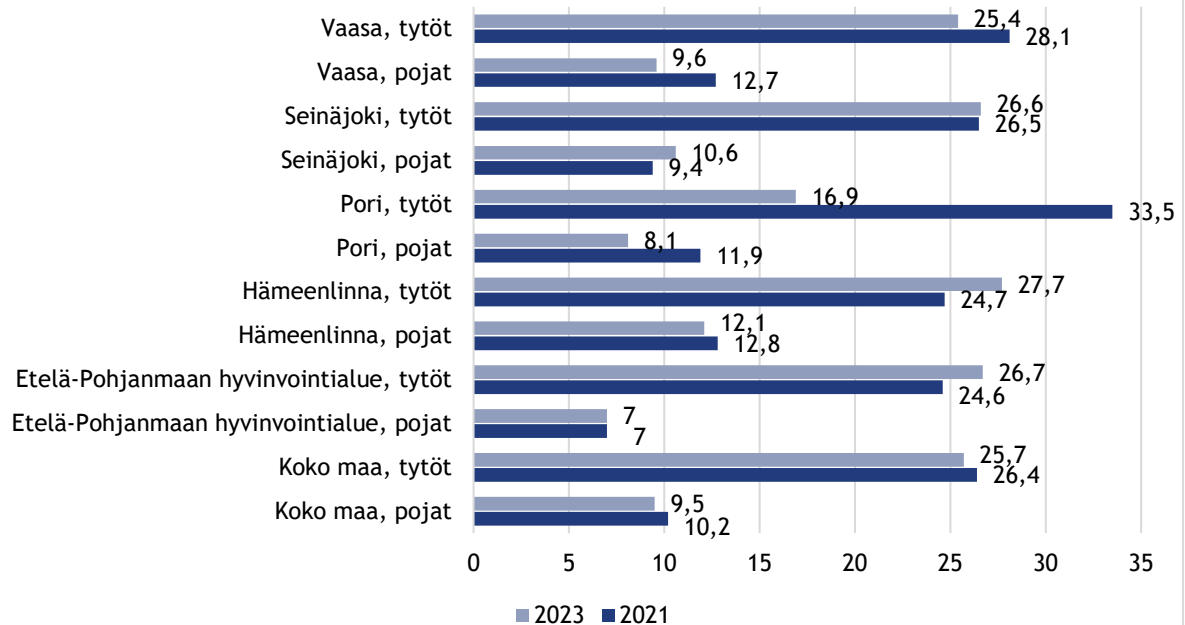

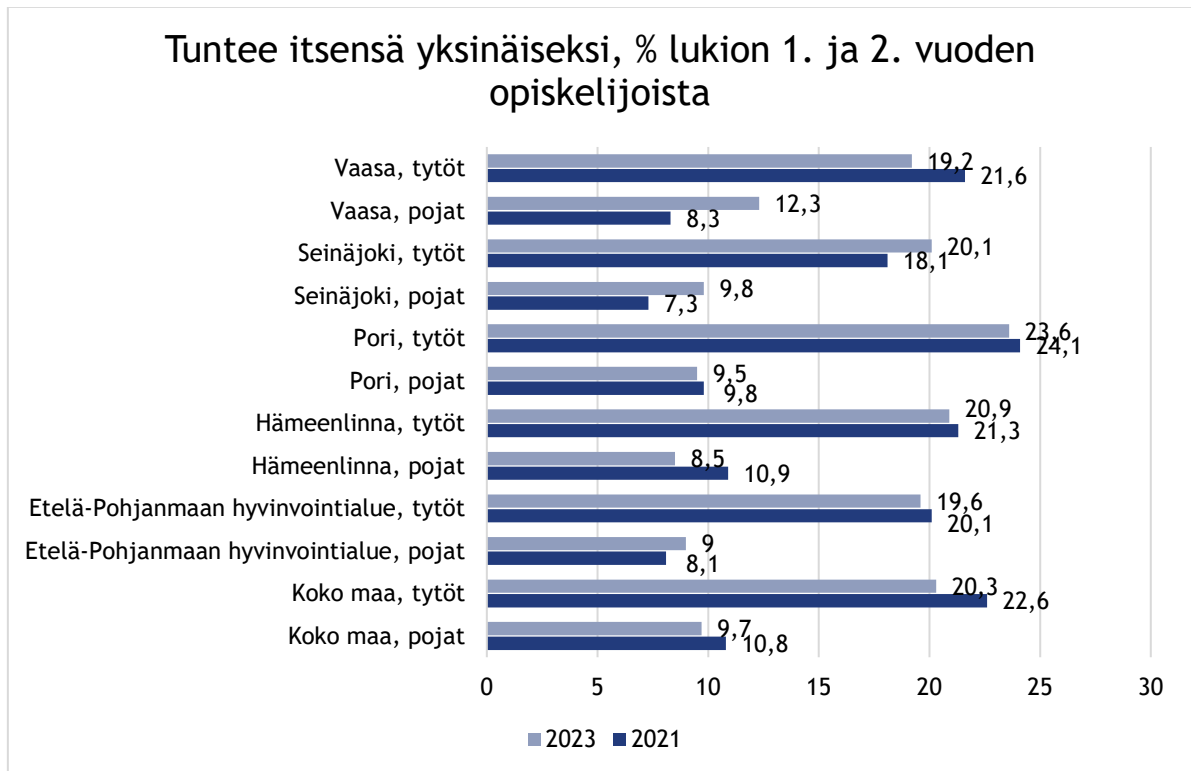
Yksinäisyyden kokemus on vahvasti sukupuolittunutta, erityisesti yksinäisyyttä kokevat yläkoulussa ja 2. asteella opiskelevat tytöt. Ilmiö on valtakunnallinen ja koskee niin koko maata, Seinäjokea kuin kaikkia vertailukuntiakin. 8. ja 9. luokkalaisista tytöistä Seinäjoella vuonna 2023 19 % tunsu itsensä yksinäiseksi. Lukiolaisten kohdalla sama luku oli 21 % ja 2. asteen ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla 26,5 %. Pojilla vastaavat luvut ovat huomattavasti pienempiä.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Yksinäisyyden lisääntymiselle nähdään useita syitä. Usein yksinäisyys liittyy nivelvaiheisiin, kuten opiskelupaikan vaihtumiseen. Uuden koulun aloitus saattaa muuttaa ystäväpiiriä, eikä uusia ystäviä uudesta koulusta löydykään. Etenkin toisella asteella opinnoissa edetään usein omaan tahtiin, eikä opiskella samaan tahtiin yhden tutun ryhmän kanssa. Sosiaalisen median käytön lisääntyminen eristää nuoria entistä enemmän kotiin ja ystävyssuhteet saattavat jäädä pinnallisiksi. Toisaalta sosiaalisen median kautta voidaan myös löytää ystäviä ja kokea yhteenkuuluvuutta, jos omasta elinympäristöstä ei löydy omanlaista seuraa.

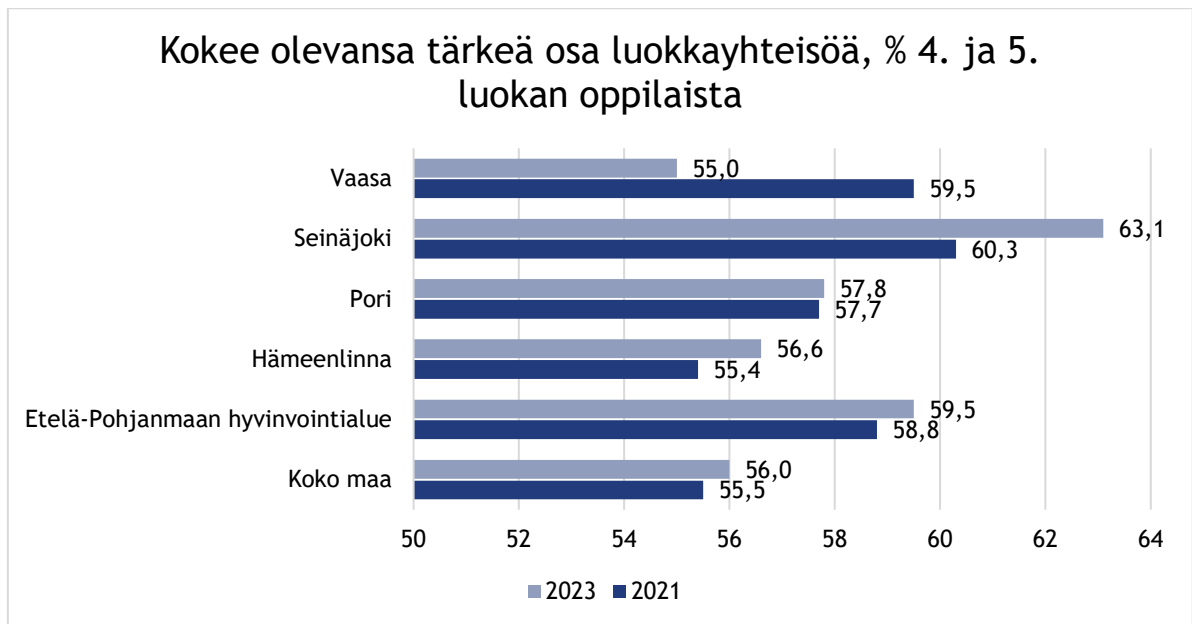
Oppilaitoksilla on yksinäisyyden ehkäisyssä iso merkitys. On luotava malleja, joiden avulla nuoret ryhmääntyvät ja löytävät ystäviä. Seinäjoella kaikki 7. luokkalaiset käyvät läpi nuorisopalveluiden järjestämän ryhmäytymisen. Ryhmäytymisten lisäksi on tehty myös muita toimia. Esimerkiksi kouluvalmentajien työ tukee yksinäisyyden vähentämisessä.

3.2 Osallisuus lisääntyy

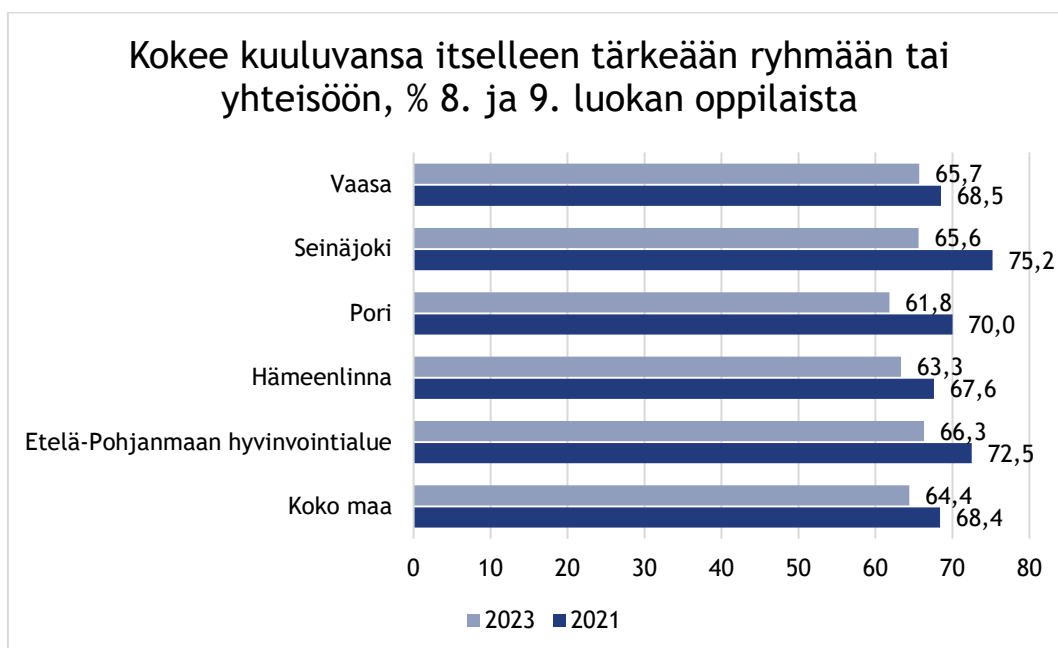
Osallisuuden kokeminen liittyy vahvasti myös yksinäisyyteen ja sen kokemiseen. Osallisuus alkaa jo varhaiskasvatuksesta. Lasten ja nuorten osalta luonnollinen kiinnittyminen tapahtuu koulun kautta, erityisesti pienemmät lapset kiinnittyvät helposti omaan luokkaan. Nuorten kohdalla oma ryhmä saattaa löytyä usein myös oman koululuokan ulkopuolelta, siksi heidän osaltaan seurataankin laajemmin oman yhteisön löytymistä.

Kouluterveyskyselyn mukaan Seinäjoella 4. ja 5. luokkalaiset kokevat olevansa enemmän tärkeä osa luokkayhteisöä kuin vertailukaupungeissa. Seinäjoella luku on myös noussut vuodesta 2021 vuoteen 2023. Edelleen kuitenkin vajaa 40 % ei koe

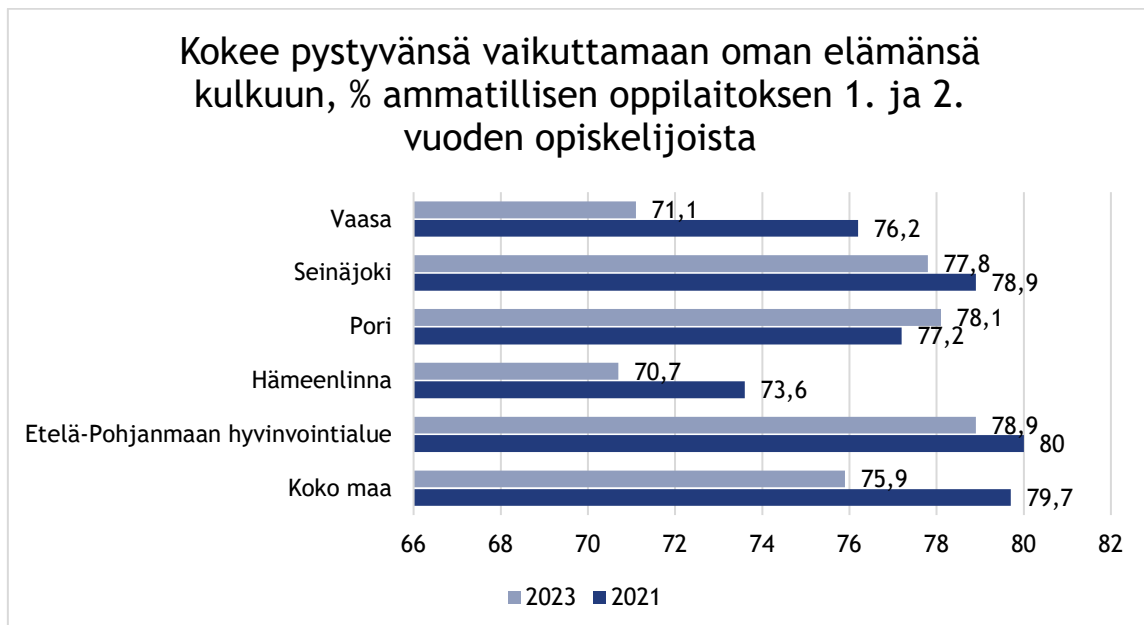
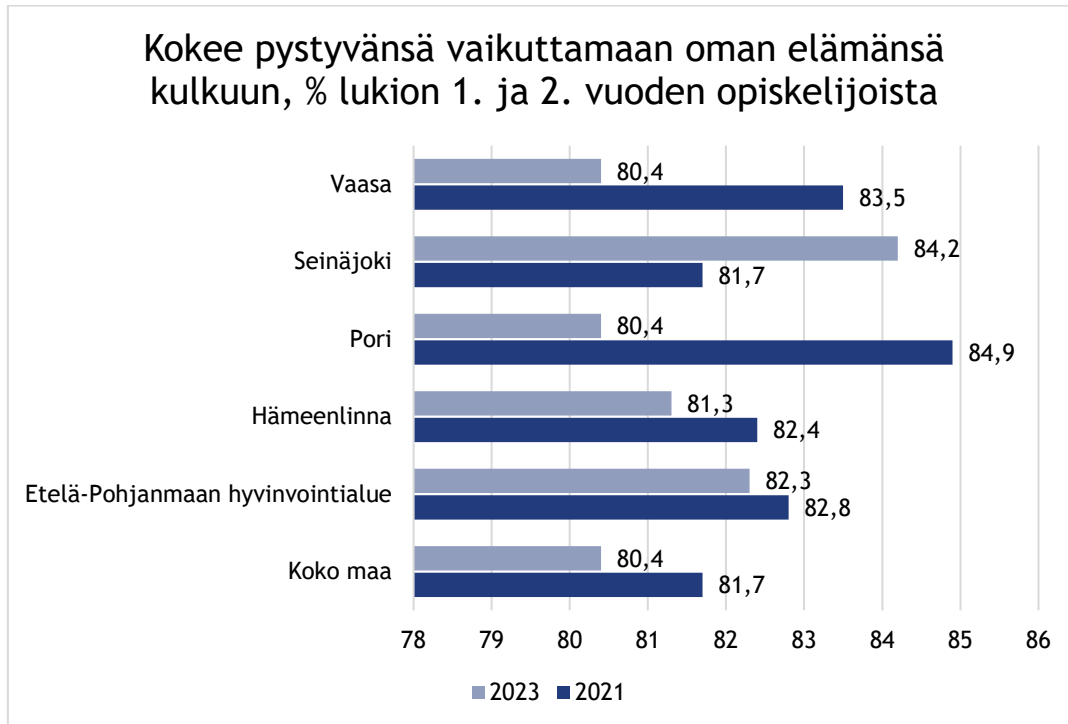
olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä. Se on iso määrä oppilaita ja selkeästi asia, johon on kiinnitettävä huomiota.

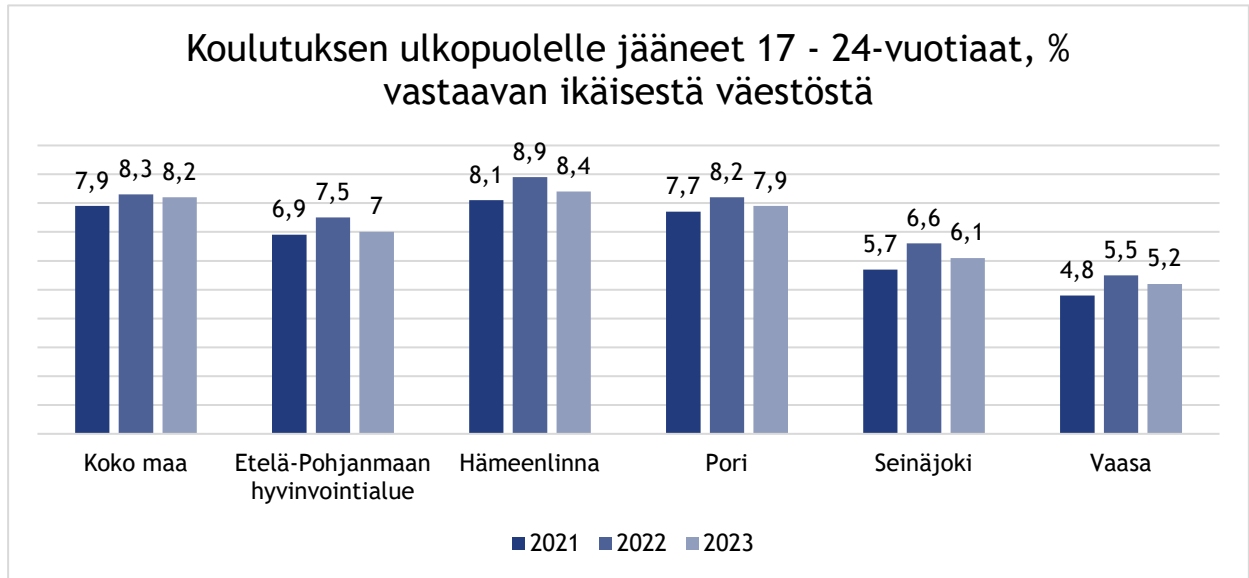
Peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osalta 65,6 % seinäjokisista kokee kuuluvansa itselleen tärkeään yhteisöön. Luku on samalla tasolla vertailukaupunkien kanssa. Yläkoululaisten osalta kehitys on kuitenkin ollut eri suuntaista, kuin alakoululaisten. Osaksi itselleen tärkeää yhteisöä kuuluvaksi kokevien määrä on kahdessa vuodessa laskenut 10 prosenttiyksikköä.

Toisen asteen osalta lukiolaiset kokevat voivansa vaikuttaa oman elämänsä kulkuun enemmän kuin ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat niin Seinäjoella kuin vertailukunnissa. Seinäjoella lukiolaisten kohdalla tilanne on parantunut vuodesta 2021 vuoteen 2023, kun vertailupaikkakunnilla tilanne on toisinpäin.

HYTE-kertoimen mittarinakin oleva tilasto koulutuksen ulkopuolelle jääneistä 17-24 -vuotiaista kertoo myös osallisuudesta. Seinäjoella luku on noin 6 % ollen vertailukunnista toiseksi alhaisin. Vaasassa luku oli vuonna 2023 pienin, 5,2 %. Oppivelvollisuusikää on seurantajakson aikana nostettu ja koulutuksen maksuttomuutta lisätty. Tämän muutoksen tulokset tulevat toivottavasti näkymään tässä luvussa tulevaisuudessa.

Kaupungilla on iso merkitys asukkaidensa osallisuuden edistämisessä. Meillä on paljon palveluita, joilla pyritään aktivoimaan asukkaita ja saamaan heidät osallisiksi. Kuluneen neljän vuoden aikana kaikkien hyvinvointiraportissa seurattujen kaupungin palveluiden käyttäjämäärät ovat kasvaneet. Kaupungin palvelut ovat tavoittaneet asukkaita hyvin ja niihin on oltu tyytyväisiä.

Esimerkiksi kansalaisopiston asiakasmäärässä on saavutettu uusi ennätys, noin 12 000 opiskelijaa lukuvuoden 2023-2024 aikana. Laaja-alainen toiminta on näillä osallistujamäärillä saatu hyvin pidettyä niin alueellisesti kuin ainealueiden osalta kattavana. Kirjastojen lainaukset ovat kasvaneet jo neljänä vuonna peräkkäin ennätyslukemiin. Lainauserä 25,2/lainaa asukasta kohden on valtakunnallisesti huippua. Myös kävijämäärät ovat kasvaneet tasaisesti. Vähävaraisille myönnettäviä Kaikukortteja on jaettu aktiivisesti ja rohkaistu käyttämään korttia. Kaikukortin käytön lisääntyminen onkin näkynyt esimerkiksi uimahallilla ja kuntosalilla. Palaute Kaikukortin käyttäjiltä on ollut erittäin positiivista.

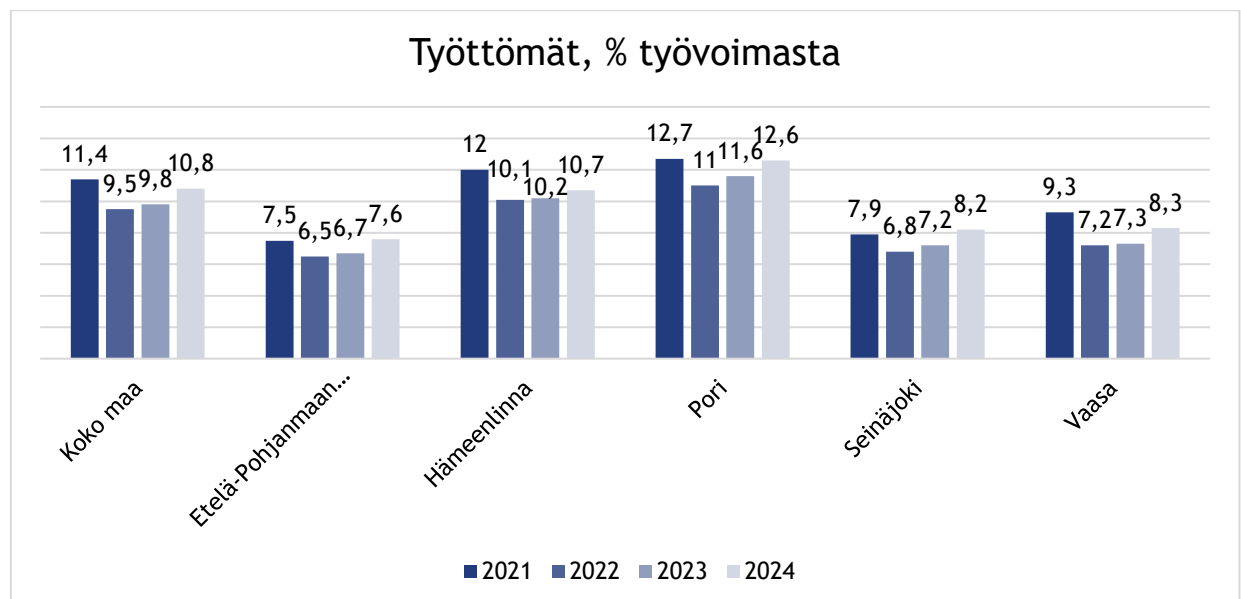
Liikuntaryhmiin kuulumisen tarpeen on huomattu lisääntyneen varsinkin ikäihmisillä ja sosiaalisten kontaktien ylläpitäminen on iso osallistumisen peruste. Ryhmätarjontaa ikääntyneille ja myös muille, kuten maahanmuuttajille, onkin lisätty. Liikuntapalveluiden suunnittelussa pyritään osallistamaan niin asukkaita kuin seurojakin.

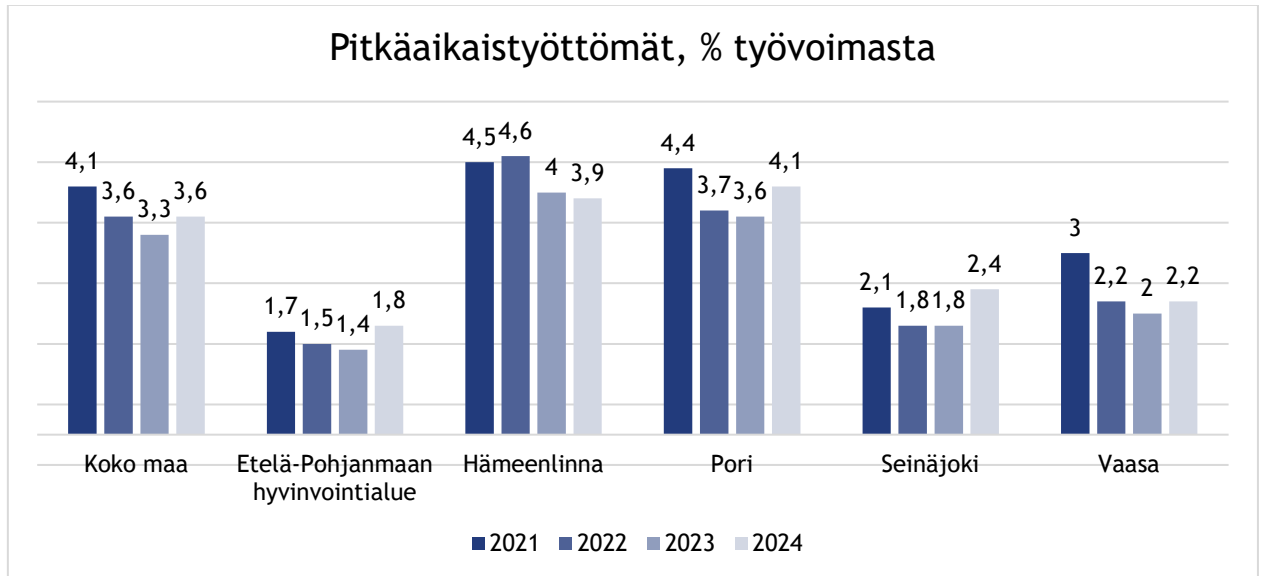
Neljän vuoden aikana on kehitetty myös ikääntyneiden palveluita. Kulttuuripalveluiden, kirjaston ja liikuntapalveluiden tarjoamien palveluiden rinnalle on elinvoiman ja työllisyyden toimialalla luotu ikääntyneiden osallisuutta lisääviä palveluita. Kantakaupungissa Joupin kerhotalolla järjestetyt Kahvikekkerit ovatkin olleet menestys. Syksystä 2024 tapaamisia on järjestetty myös Ylistarossa, Peräseinäjoella ja Kourassa. Joupin kerhotalo palvelee myös muita ikääntyville ja erityisryhmille toimintaa järjestäviä tahoja, kuten järjestöjä.

Asukason osallisuutta on Seinäjoella edistetty myös osallistuvan budjetoinnin kautta. Asukasbudjetissa asukkaat otetaan mukaan suunnittelemaan ja päättämään, mihin kaupungin varoja käytetään. Asukasbudjetti on kuluneen valtuustokauden aikana toteutettu yhteensä neljä kertaa, joista viimeisin on parhaillaan käynnissä. Kolme kertaa teemana on ollut lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Asukasbudjettien kautta on esimerkiksi rakennettu lähiliikuntapaikkoja, hankittu kirjastoihin lainattavia välineitä, järjestetty erilaisia kerhoja ja hankittu nuorisotiloille välineitä.

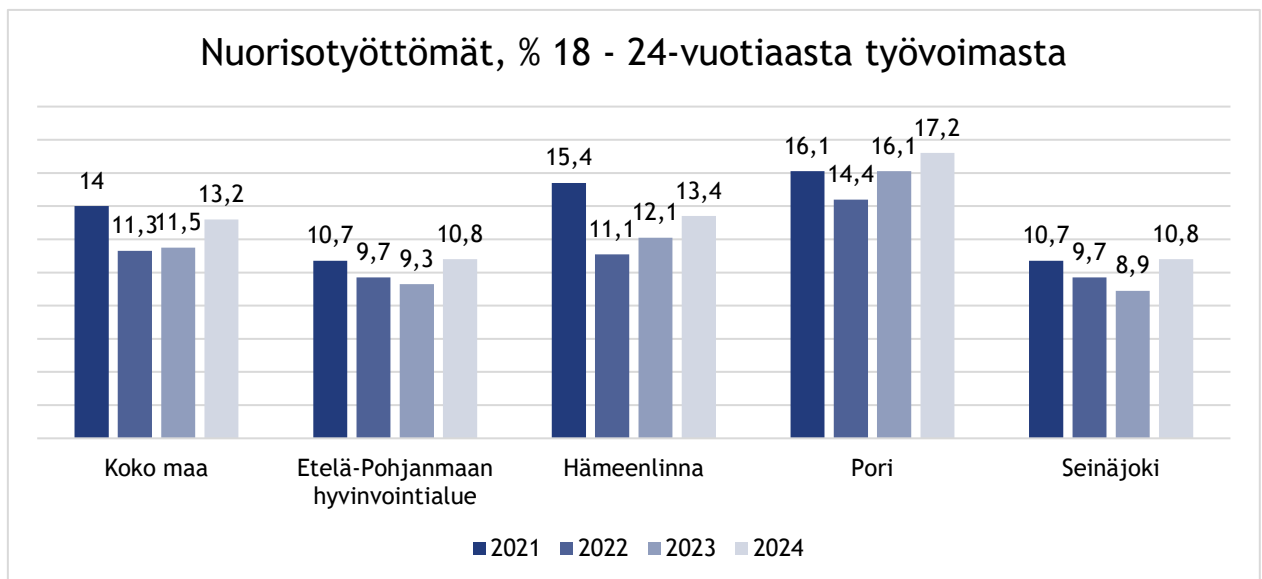
Kaupungin omien toimien lisäksi osallisuutta edistävät myös monet muut toimijat, kuten erilaiset järjestöt. Järjestöjen tekemällä työllä on valtava merkitys asukkaiden osallisuuden lisäämiseksi, ja meidän tehtävä kaupunkina on tukea järjestöjä heidän omassa työssään. Yhteistyötä eri järjestöjen kanssa onkin valtuustokauden aikana lisätty. Vuonna 2024 on valmisteltu kaupungin ja järjestöjen yhteistyön kehittämissuunnitelma, jossa yhteistyölle luodaan selkeät raamit.

Työllistymisellä on merkittävä vaikutus osallisuuden kokemukseen. Seinäjoella työttömyys on ollut alhaista ja koko Etelä-Pohjanmaan työllisyysluvut ovat olleet usean vuoden ajan maan kärkeä. Vuoden 2024 aikana työttömien määrä Seinäjoellakin on kuitenkin kasvanut, vaikka edelleen meillä on vertailukuntiin nähden vähemmän työttömiä. Kehitys kulkee samaan suuntaan koko maassa.

Myös nuorisotyöttömien määrä on viime vuosina kasvanut niin Seinäjoella kuin vertailukunnissakin. Myös nuorten kohdalla Seinäjoen luvut ovat kuitenkin parempia kuin koko maassa.

Tarkastelujakson aikana on tapahtunut isoja muutoksia työ- ja elinkeinopalveluissa. Aikaisemmin valtiolle kuuluneet TE-palvelut siirtyivät kunnille vuoden 2025 alusta. Ennen lopullista siirtoa kunnille toteutettiin työllisyyden kuntakokeilu osassa kuntia. Seinäjoki oli mukana kokeilussa muodostaen kokeilualueen yhdessä Ilmajoen kanssa. Kokeilusta tuli pysyvää toimintaa, ja nyt Seinäjoki, Ilmajoki ja Isokyrö muodostavat yhdessä TyöLakeuden työllisyysalueen, joka vastaa alueen asukkaiden työvoimapalvelujen järjestämisestä.

Kuntakokeilun ajan on palvelua kehitetty entistä kokonaisvaltaisempaan suuntaan. Painopisteenä on ollut asiakkaiden aktiivinen kohtaaminen kasvotusten. Toimintatapa on vahvasti asiakaslähtöinen, jolloin asiakas saa paremmin tarvitsemaansa palvelua tarvitsemallaan tavalla. Myös työttömien terveydenhoitoa on kehitetty yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

3.3 Yhdenvertaisuus palveluissa

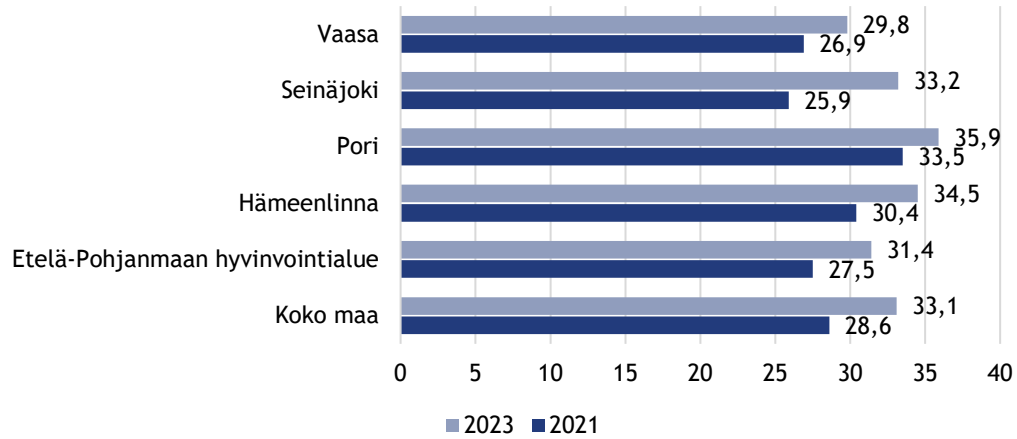
Kaupungilla on viranomaisena velvoite edistää asukkaidensa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuden lisääminen vaikuttaa myös osallisuuden ja yksinäisyyden kokemuksiin.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen on panostettu kuluneella valtuustokaudella. Seinäjoella on laadittu ensimmäinen toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, jossa on asetettu tavoitteita ja toimenpiteitä asukkaiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Työtä jatketaan edelleen ja suunnitelmaa päivitetään parhaillaan. Osana tätä työtä on Seinäjoen kaupungin sivuille koottu turvallisemman tilan periaatteet, joita kaupunki on sitoutunut noudattamaan. Seinäjoen kaupunki osallistuu myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen antirasistiseen kiihdyttämöön, josta saadaan arvokasta tukea ja lisätään kaupungin henkilöstön osaamista yhdenvertaisuuden teemoissa.

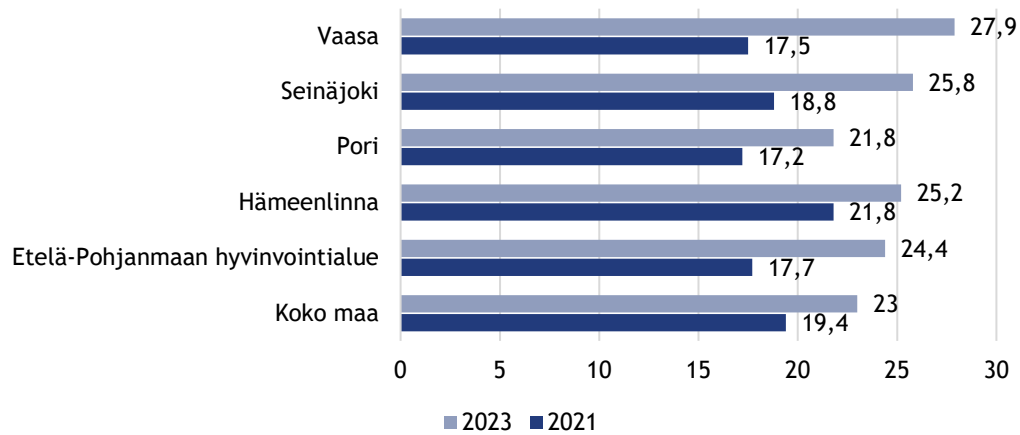
Yhdenvertaisuutta on edistänyt myös Lapsiystävällinen kunta -työ. Seinäjoki sai kesäkuussa 2024 Unicefin myöntämän Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen. Tunnustus saatiin osoituksena työstä, jota olemme tehneet lapsen oikeuksien edistämiseksi Seinäjoella. Tämä työ myös jatkuu edelleen ja parhaillaan valmistellaan uutta kaksivuotista toimintasuunnitelmaa.

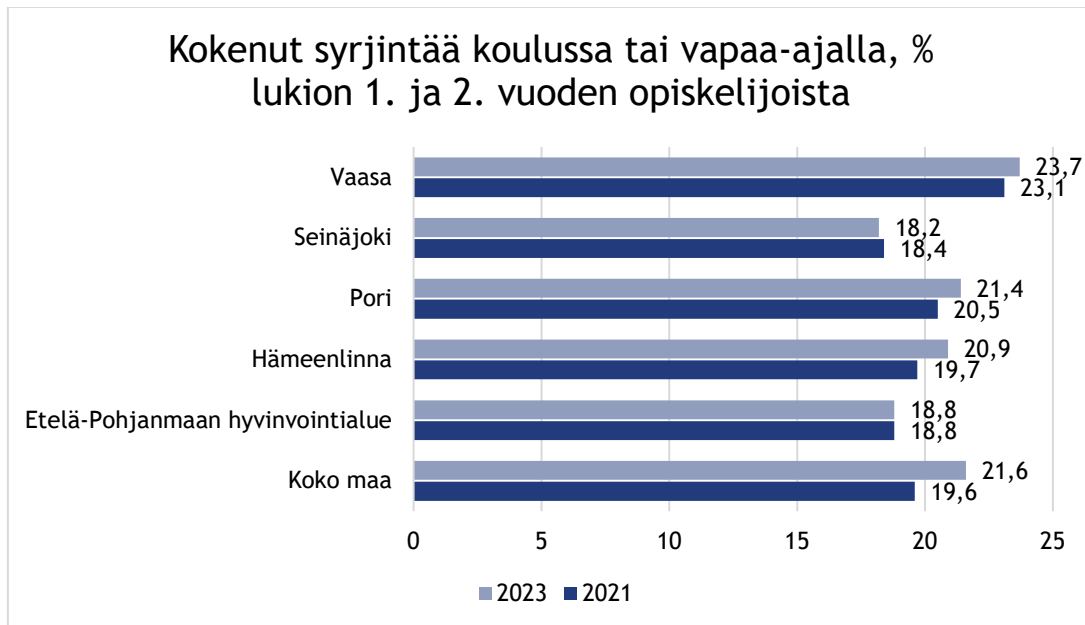
Syrjinnän kokemuksista on kysytty kouluterveyskyselyssä. Näiden kyselyiden mukaan syrjinnän kokemukset ovat lisääntyneet lähes kaikkien ikäryhmien kohdalla niin Seinäjoella ja Etelä-Pohjanmaalla kuin koko maassa ja vertailukaupungeissakin. Erityisesti syrjintää kokevat erilaiset vähemmistöt, kuten maahanmuuttajat. Seinäjoen osalta meillä ei ole kaupunkikohtaista tutkimusta, mutta THL:n MoniSuomi-tutkimuksen (2022) mukaan maahan muuttaneista 42 prosenttia oli kokenut syrjintää Suomessa kuluneen vuoden aikana. Erilaisten tutkimusten mukaan myös häirintä ja vihapuhe sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan on viime vuosina lisääntynyt.

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, %
ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Valtuustokauden aikana on vakinaistettu hankkeena aloitettu MONI-info, eli matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut maahanmuuttajille. Tarve tälle palvelulle on maahanmuuttajaväestön lisääntyessä kasvanut valtavasti.

Palveluiden yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta on lisännyt myös palveluiden siirtyminen osin verkkoon. Toki on huomattava, että verkon kautta saatavat palvelut saattavat myös syrjäyttää palveluiden piiristä. Seinäjoella tätä pyritään ehkäisemään tarjoamalla aktiivisesti digiapua esimerkiksi kirjastoissa, Toimintojentalolla ja kansalaisopiston palveluissa.

4. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

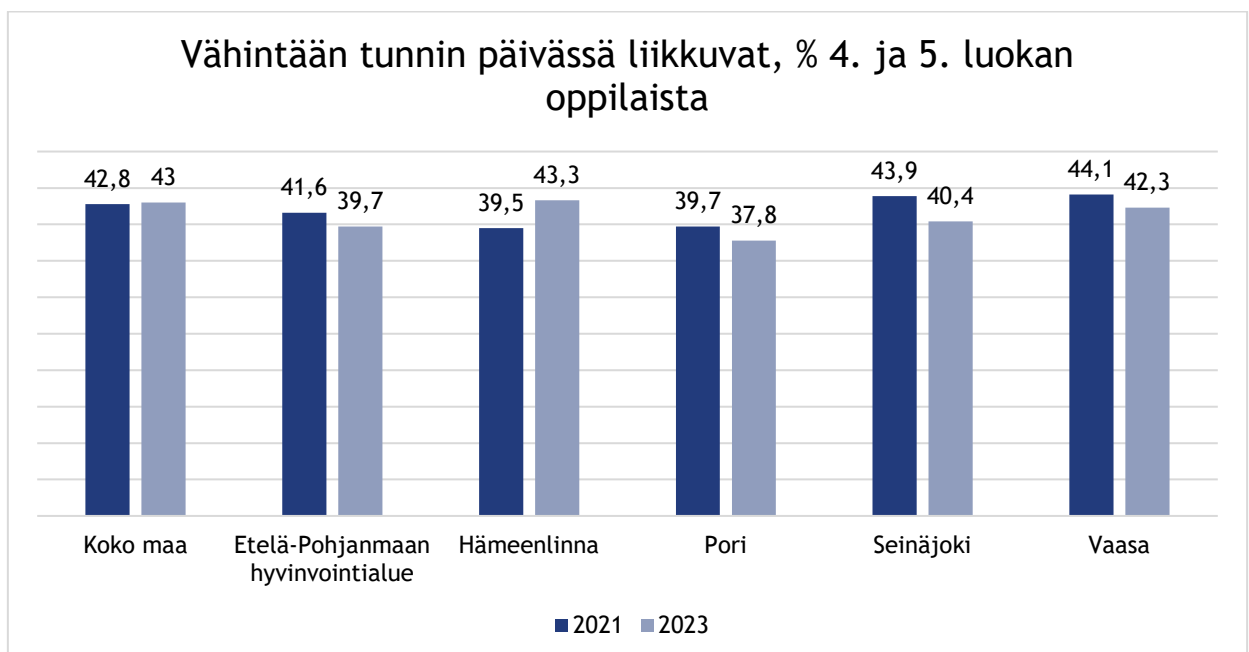
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kunnan perustehtävistä. Kaupungin tulee tukea asukkaitaan järjestämällä heille palveluita, jotka tukevat heidän hyvinvointia ja terveyttä. Hyvin saavutettavissa olevat ja oikea-aikaiset palvelut ehkäisevät ongelmien syntyä.

4.1 Lisää liikettä

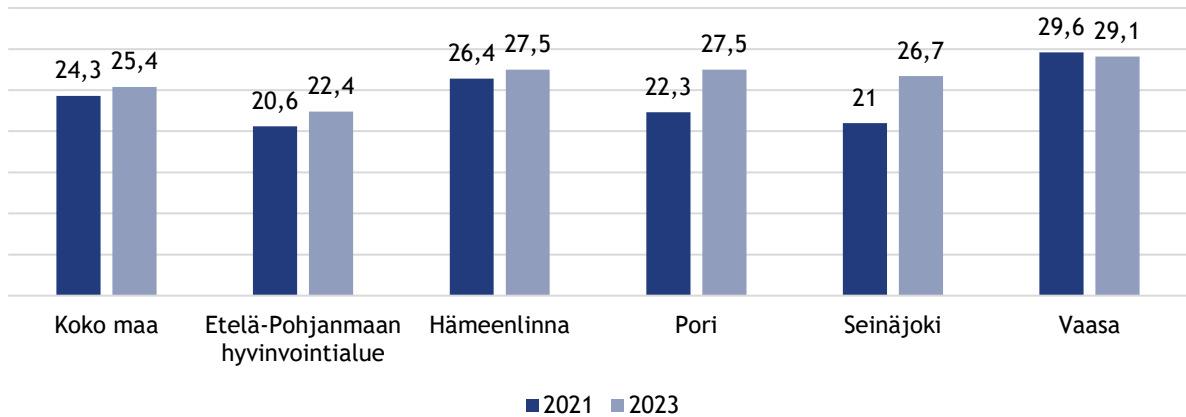
Liikunnalla voidaan ennaltaehkäistä, kuntouttaa ja hoitaa monia sairauksia. Liikkuminen lisää hyvinvointia kokonaisvaltaisesti, sillä liikunnalla on tutkitusti vaikutusta esimerkiksi myös mielen hyvinvointiin, työkykyyn ja uneen. Siksi liikkeen lisääminen on hyvin olennainen tavoite myös Seinäjoen kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa.

Lapsille ja nuorille suositellaan monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikkumista vähintään 60 minuuttia päivässä yksilölle sopivalla tavalla. Samalla tulee välttää runsasta ja pitkäkestoista paikallaanoloa.

Kouluterveyskyselyn 2023 perusteella seinäjokisista 4. ja 5. luokkalaista 40 % liikkuu päivittäin vähintään tunnin. Tämä luku on laskenut vuodesta 2021. Koko maassa ja vertailukaupungeista Hämeenlinnassa luku on noussut, muissa laskenut. 8. ja 9. luokkalaisten kohdalla vuonna 2023 useampi on liikkunut tunnin päivässä niin Seinäjoella kuin lähes kaikissa vertailukaupungeissakin, vain Vaasassa oli pieni pudotus. Yläkoululaisten osalta liikkuminen on kuitenkin vähäisempää kuin alakoululaisilla, vain 27 % seinäjokisista 8. ja 9. luokkalaista liikkuu vähintään tunnin päivässä.

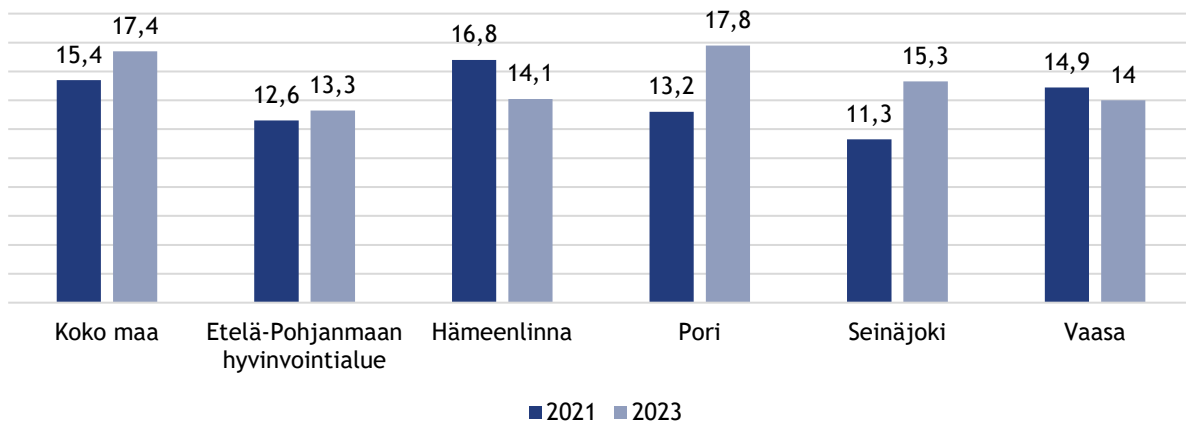
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista

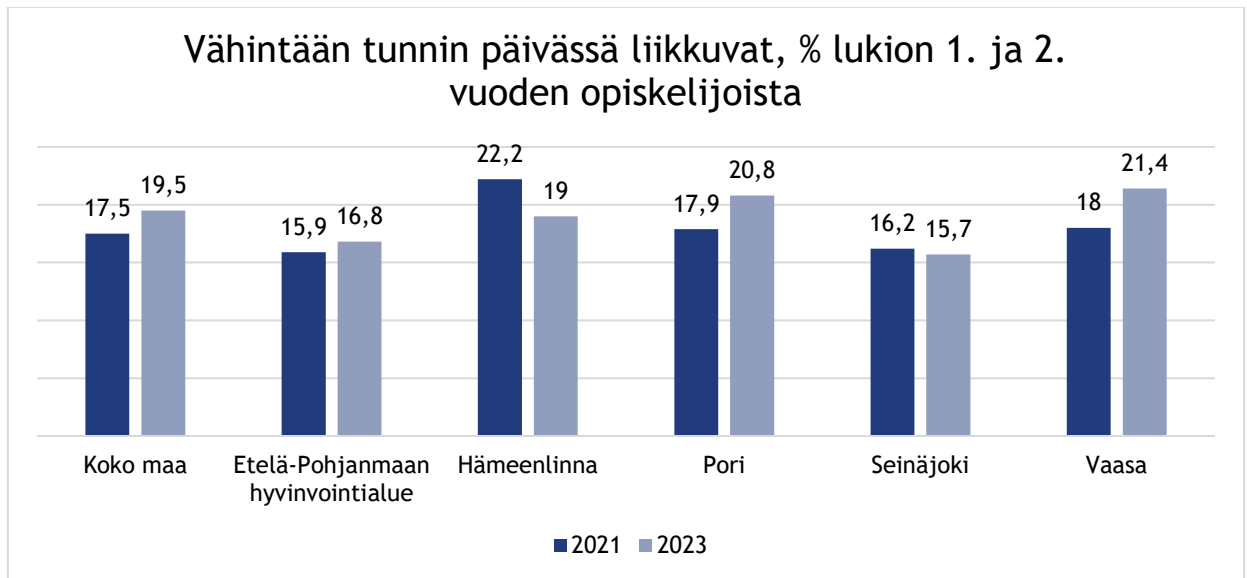

Toisen asteen opiskelijoiden kohdalla vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä laskee edelleen. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden seinäjokisista opiskelijoista enää 15 % täyttää tavoitteen ja lukiolaisista 16 %. Trendi on valtakunnallinen ja ollut nähtävillä pitkään, liikkumisen määrä laskee iän myötä. Kun samaan aikaan usein paikallaanolo lisääntyy, on yhtälö huono.

Liikkumisen lisääminen koulu- ja opiskelupäiviin on siis erityisen tärkeää, mitä vanhemmista opiskelijoista on kyse. Liikunnallisia välitunteja ja liikkuvan koulun periaatteita tulisi edistää aktiivisesti eri koulutasoilla.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Aikuisten osalta liikuntaneuvonnan kehittäminen on ottanut isoja askeleita valtuustokauden aikaan. Liikuntaneuvonta on maksutonta palvelua, jota tarjotaan erityisesti terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittämättömästi liikkuville. Aikuisten liikuntaneuvontatyössä tärkeintä on tukea liikunnan aloittamista ja oman lajin löytämistä. Liikuntaneuvontaa tarjotaan myös osana elintapaohjausta, jota toteutetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Elintapaohjauksesta on tehty hyvinvointialueen kanssa sopimus. Uutena palveluna on aloitettu myös perheiden liikuntaneuvonta, jota on pilotoitu vuoden 2023 aikana yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen sekä neuvolan ja kouluterveydenhuollon kanssa. Liikuntaneuvontaa pyritään toteuttamaan kaikissa ikäluokissa etenevänä 4-12 kk kestävästä tavoitteellisena prosessina, joka sisältää useampia tapaamisia ja yhteydenottoja ammattilaisen ja asiakkaan kesken. Liikuntapalvelut tarjoaa ohjattuja liikuntaryhmiä koko elämänkaaren ajan vauvaikäisistä ikäihmisiin.

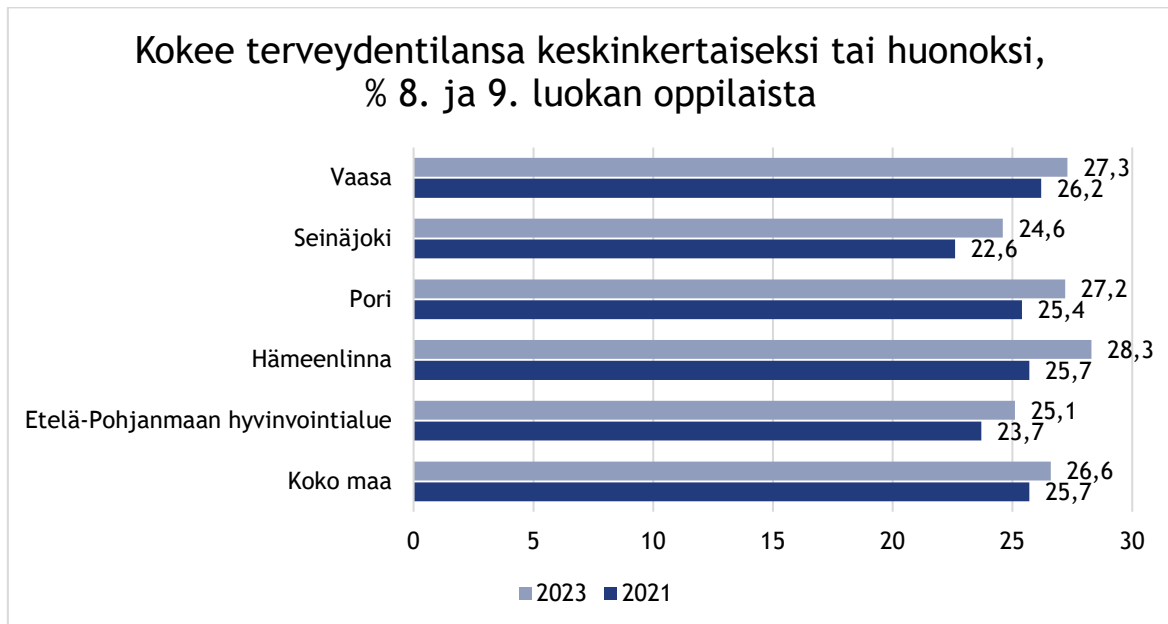
4.2 Terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen ja tukeminen

Kaikella kaupungin toiminnalla pyritään mahdollistamaan terveellinen elämä. Parhaimmat mahdollisuudet tähän on tietenkin lasten ja nuorten kohdalla, sillä he viettävät eniten aikaa kaupungin tuottamissa palveluissa. Toisaalta lapset ja nuoret eivät tee päätöksiä itse, vaan ison osan esimerkiksi ruokavalinnoista päättävät vanhemmat. Siksi perheiden ja heidän tukemisensa merkitys korostuu.

Perusopetuksessa on ollut valtuustokauden aikana käynnissä hyvinvoinnin teemavuodet. Näiden kahden lukuvuoden aikana on oppilaille ja henkilökunnalle viestitty yleisesti hyvinvointiin liittyvistä teemoista ja järjestetty erilaisia tempauksia. Tavoitteena teemavuosilla on ollut hyvinvoinnin lisääminen laajasti.

HYTE-kertoimessakin mukana oleva indikaattori osoittaa, että seinäjokisista 8. ja 9. luokkalaisista 25 % koki terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi vuonna 2023.

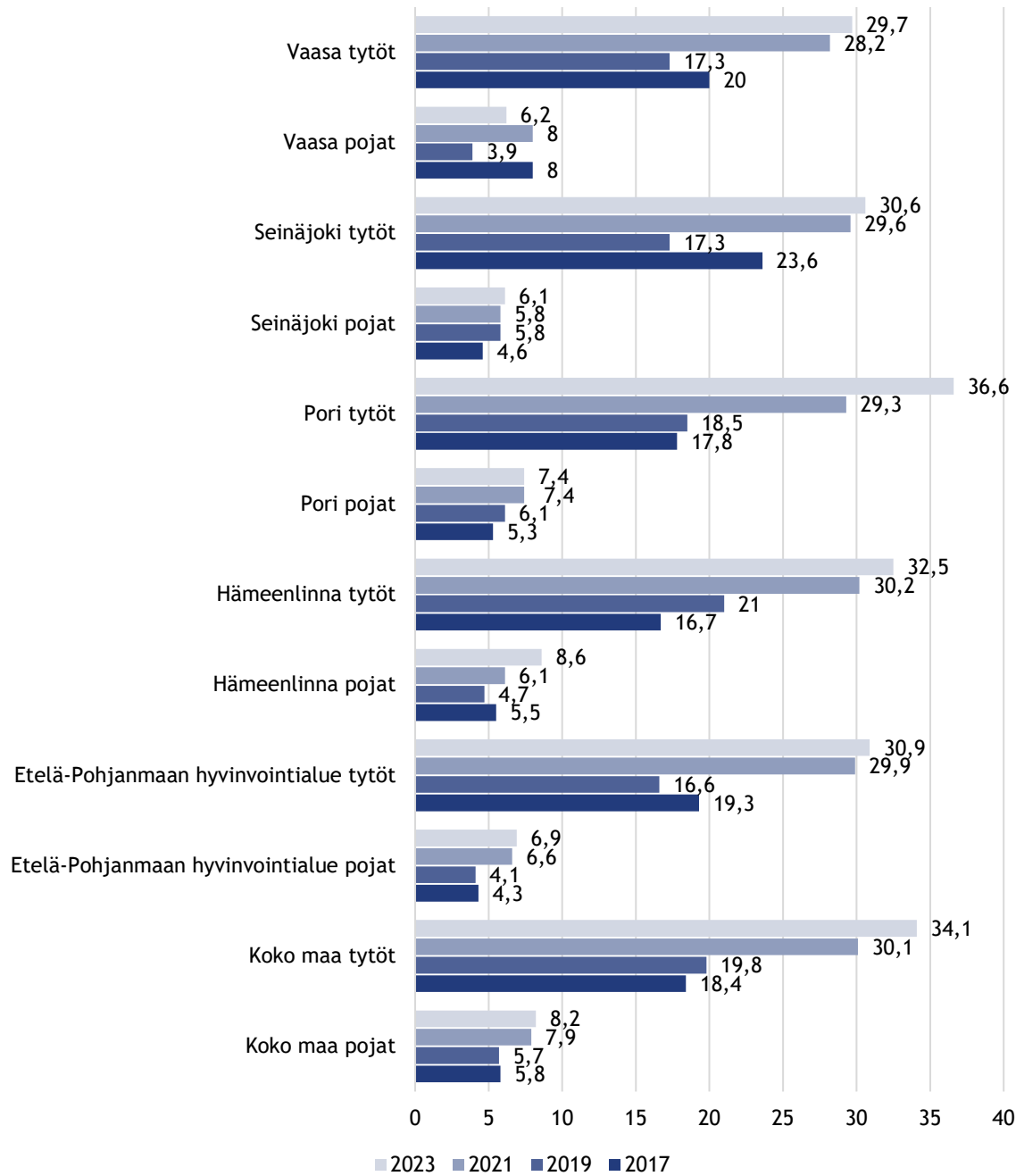
Vuonna 2021 samaluku oli 23 %, joten siinä on pientä nousua. Samoin on ollut koko maassa ja muissa vertailukaupungeissa. Luvussa saattaa näkyä myös mielen hyvinvoinnin heikkeneminen.

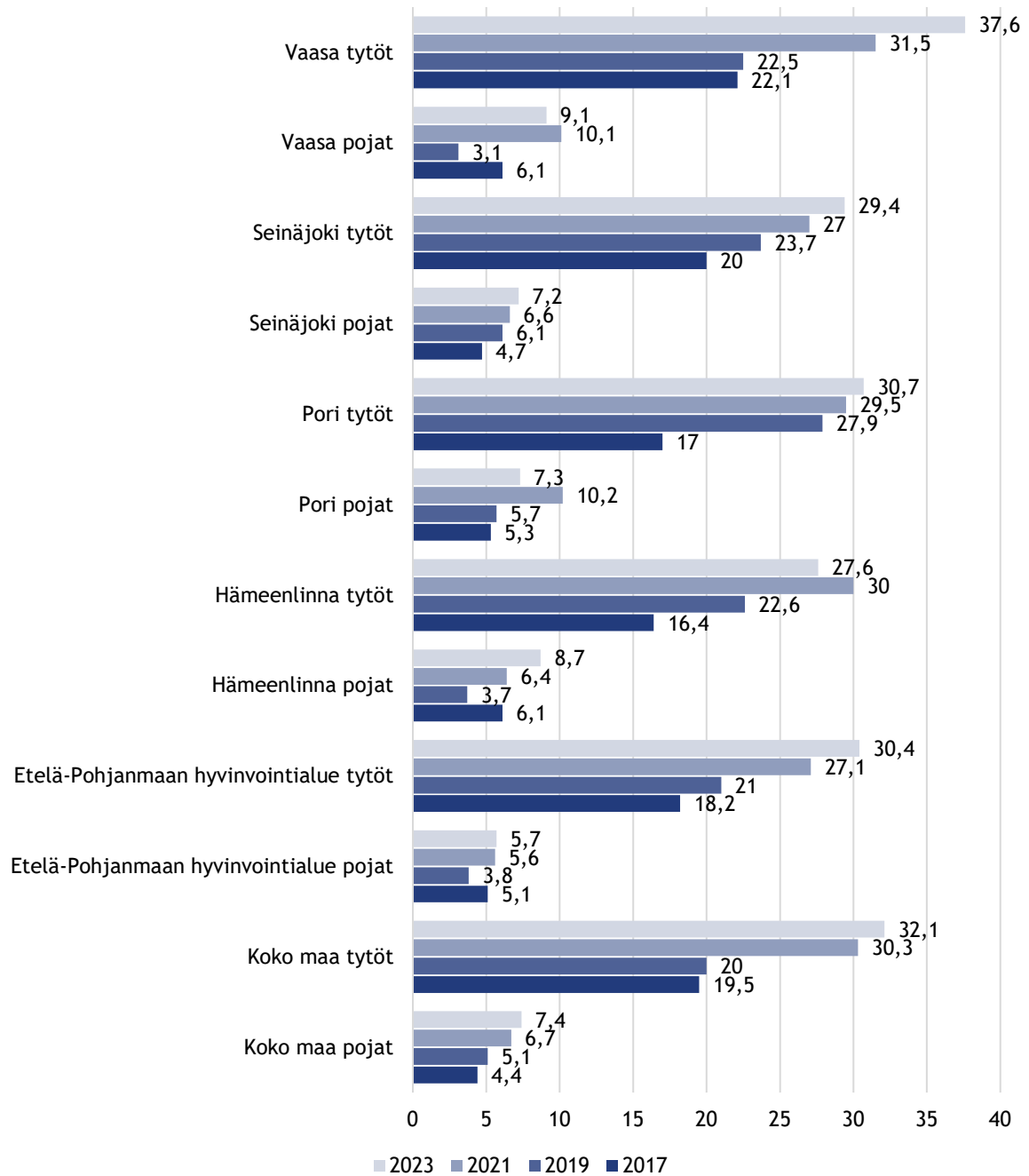
Nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet 2020-luvulla. Kun vertaillaan kouluterveyskyselyn lukuja aina vuodesta 2017 lähtien, huomataan että esimerkiksi kohtainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt huomattavasti. Erityisesti kyse on tyttöjen ongelmasta. Sama kehitys nähtiin yksinäisyyden kokemuksissa.

Mielenterveydestä puhutaan nykyään enemmän, joten mielenterveyden haasteita osataan myös tunnistaa ja nimetä paremmin, jolloin ne tulevat näkyviin. Jo aiemmin yksinäisyyden yhteydessä mainittiin sosiaalinen media, jonka lisääntynyt käyttö aiheuttaa paineita, kun itseä vertaillaan muihin. Myös ahdistavat uutiset maailmalta ja globaalit kriisit vaikuttavat nuorten mieleen ja saattavat aiheuttaa ahdistusta.

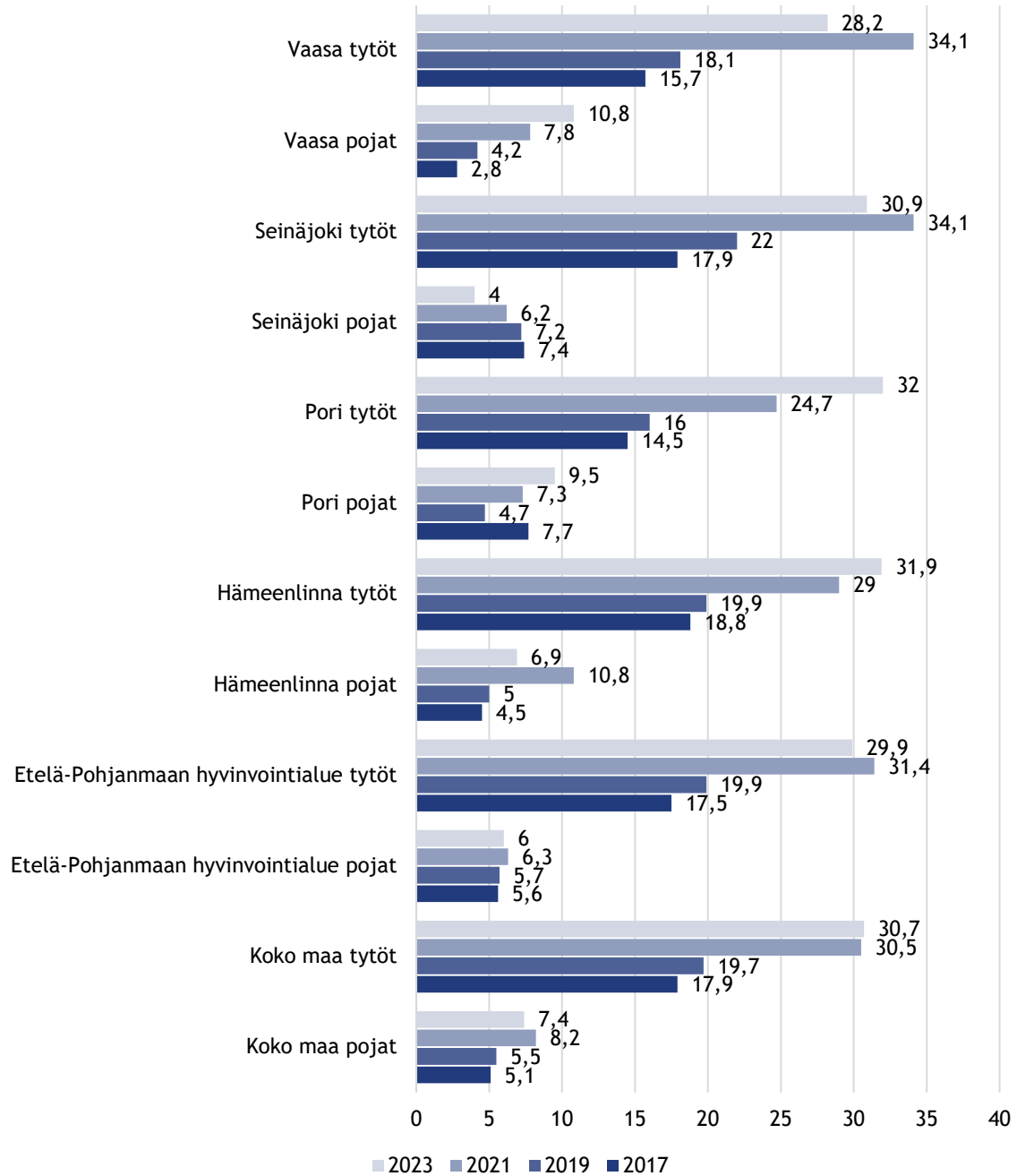
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

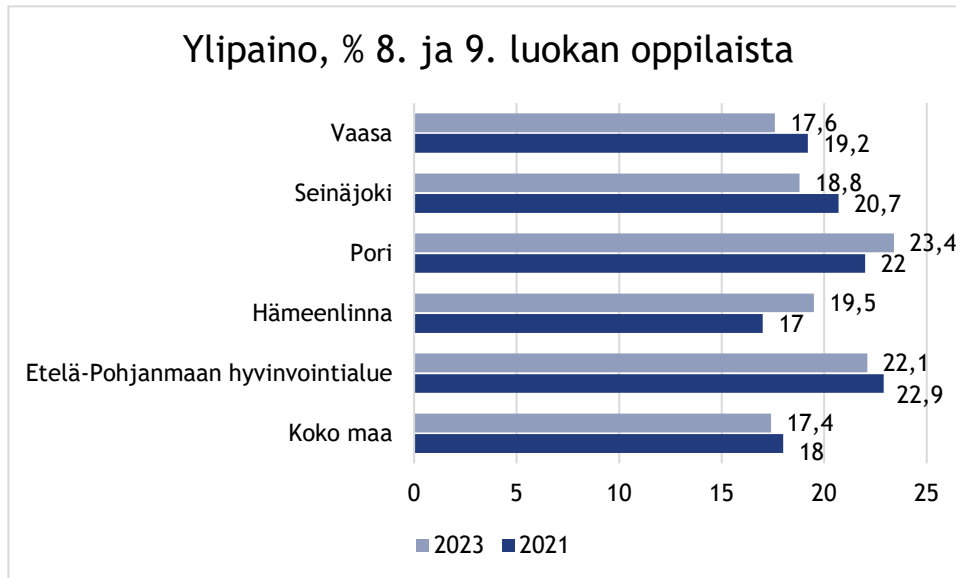
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

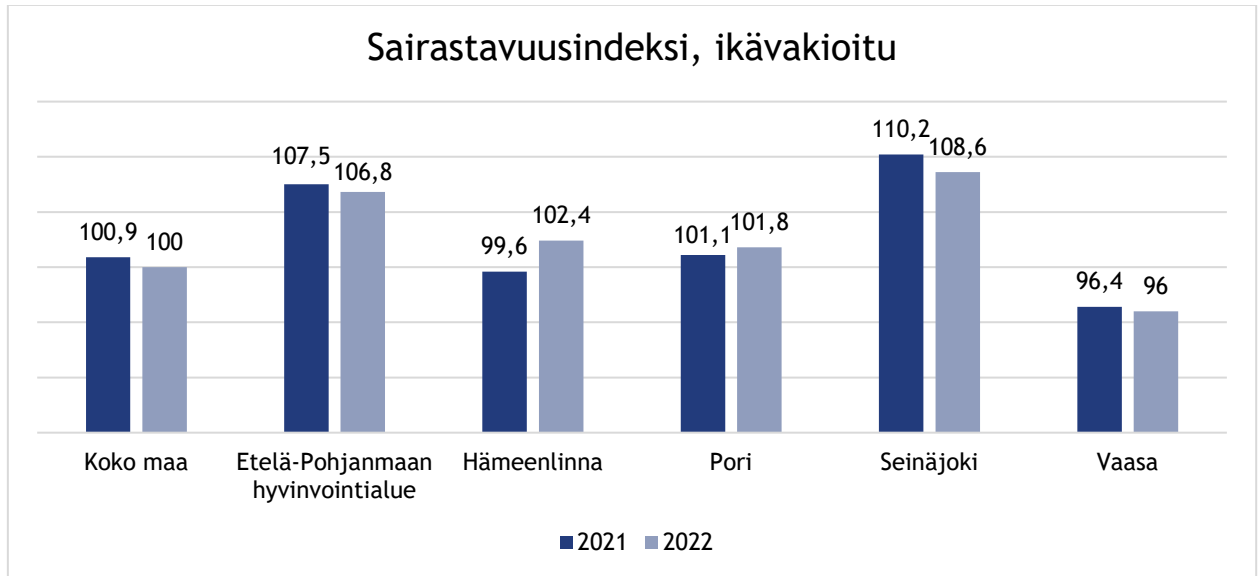

Ylipaino on iso haaste Etelä-Pohjanmaalla kaikenikäisillä. HYTE-kertoimen tulosindikaattoreissa on mukana mittari 8. ja 9. luokkalaisten ylipainosta. Seinäjoella ylipainoisten määrä on vähän laskenut vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Sairastavuusindeksi ilmaisee alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Se koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Indikaattorissa huomioitavat sairausryhmät ovat erilaiset syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Sairastavuusindeksi muodostetaan näiden osaindeksien painotettuna summana. Kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on kyseisen sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden ja elämänlaadun sekä sote-palvelukäytön kustannusten kannalta. Tiedot perustuvat vuosina 2019-2021 koottuihin tietoihin.

Koko maan luku vertailuluku on 100. Mitä pienempi luku on, sitä terveempi on väestö. Seinäjoen luvut ovat korkeampia kuin vertailukunnissa. Meillä siis sairastetaan enemmän. Myös Etelä-Pohjanmaan luvut ovat korkeita, eli ongelma koskettaa koko Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta.

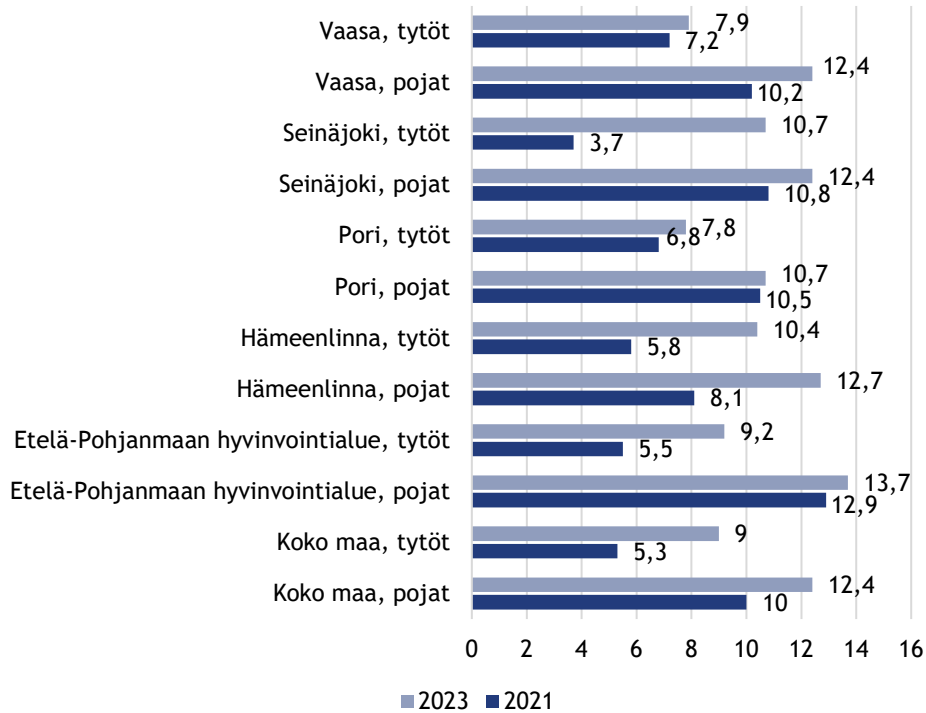

Ehkäisevään päihdetyöhön on lisätty valtuustokauden aikana resurssia palkkaamalla ehkäisevän päihdetyön koordinaattori. Vakiintuneiden ehkäisevän päihdetyön työryhmien EHKÄPÄ lapset ja nuoret sekä PAKKA-työryhmä lisäksi on koottu ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, jonka toiminnan tarkoituksena on tuoda näkyväksi Seinäjoen kaupungin alueella toteutettavaa ehkäisevää päihdetyötä. Vuonna 2024 päivitettiin perusopetuksen ja lukioiden päihdetoimintamallit, jotka antavat opetushenkilöstölle toimintaohjeet koulupäivän aikana havaittuun päihteiden käyttöön. Kaikki Seinäjoen 8. luokkalaiset osallistuivat keväällä 2024 EHYT ry:n Hubu-päihdekasvatustunneille, joilla pyritään vuorovaikutteisesti vaikuttamaan nuorten asenteisiin ja antamaan tutkittua tietoa päihteistä sekä päihteiden käyttöön liittyvistä haitoista. Osassa kouluista järjestettiin myös vanhempainiltoja samasta teemasta. Festaripakka-toimintamallia on kehitetty edelleen yhdessä nuorten ja muiden mukana olevien toimijoiden kanssa. Alkuvuodesta päivitettiin kaupungin kotiintuloaikasuositukset.

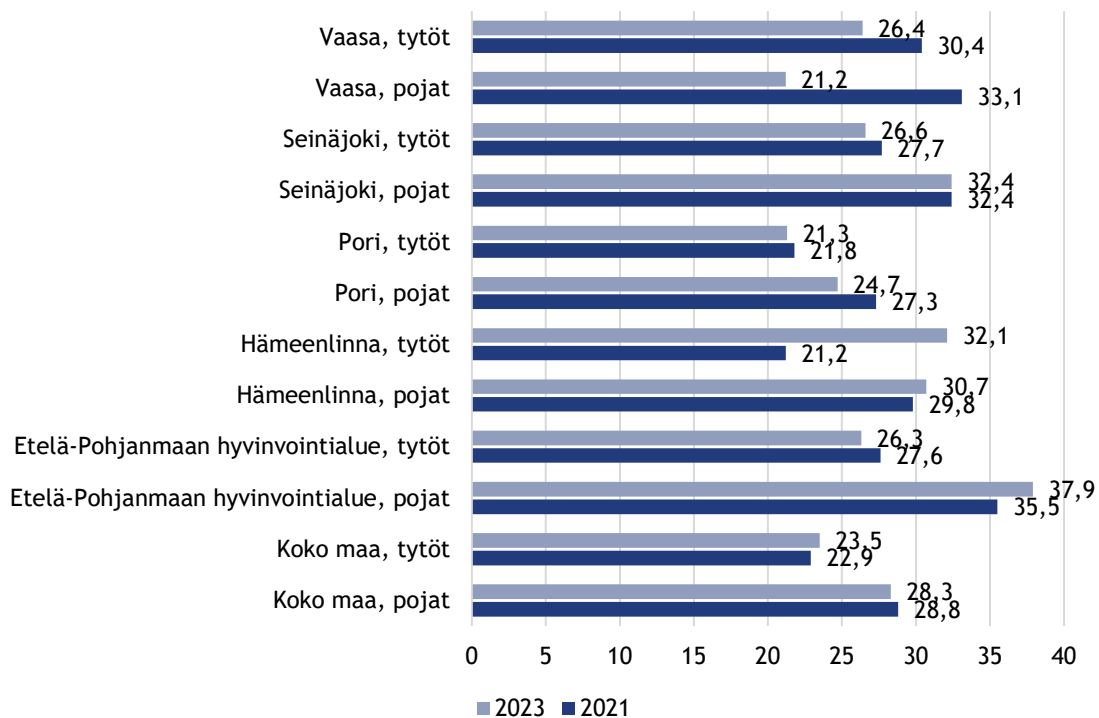
Hyvinvointisuunnitelmaan ei valittu sitä laadittaessa nuorten päihteidenkäyttöön liittyen mittareita, jotka kertovat nuorten nikotiinituotteiden käytöstä. Näin on toimittu, koska luvut käyttäjien määrästä olivat olleet jo useita vuosia laskussa. Nyt tilanne on kääntynyt toisinpäin.

Perinteisen tupakan rinnalle on tullut uusia nikotiinituotteita, joita nuoret käyttävät. Nuoria houkuttelevat erityisesti sähkösavukkeet ja nikotiinipussit, koska heille myös aktiivisesti niitä markkinoidaan. Nikotiinipussien myynti sallittiin syksyllä 2023 ja niiden myynti kasvoi todella nopeasti. Seinäjoki ei ole ainoa kaupunki, jossa näin on, vaan luvut ovat valtakunnallisestikin nousseet näiden uusien ilmiöiden myötä. Tilastoista näkyy, että sähkösavukkeet ovat enemmän tyttöjen suosiossa, kun pojat puolestaan käyttävät enemmän nikotiinipusseja.

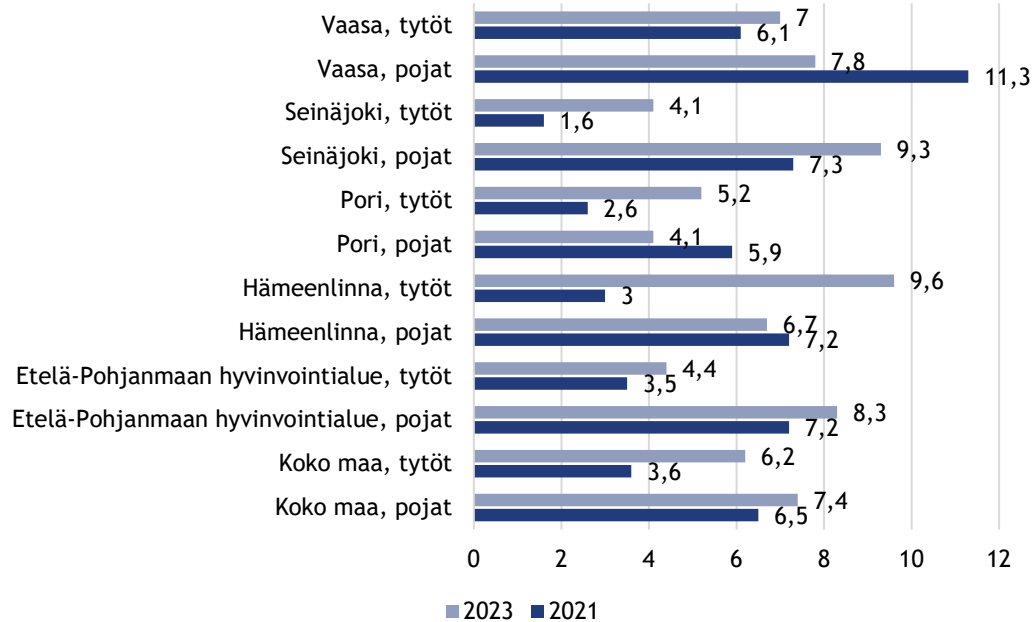
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta, %
8. ja 9. luokan oppilaista

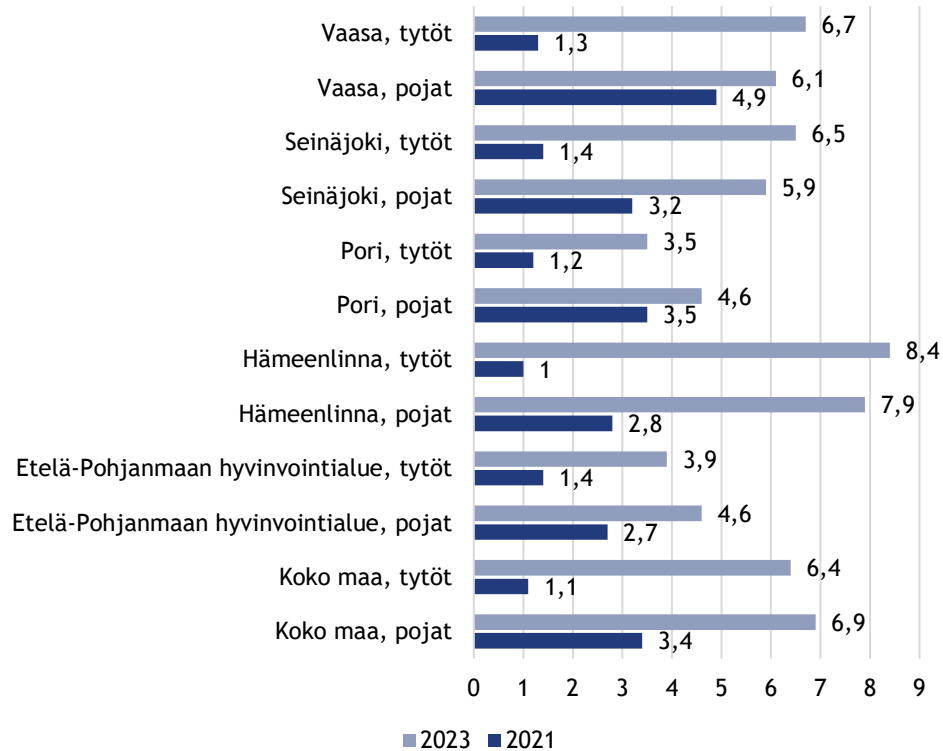
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai
sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja
2. vuoden opiskelijoista

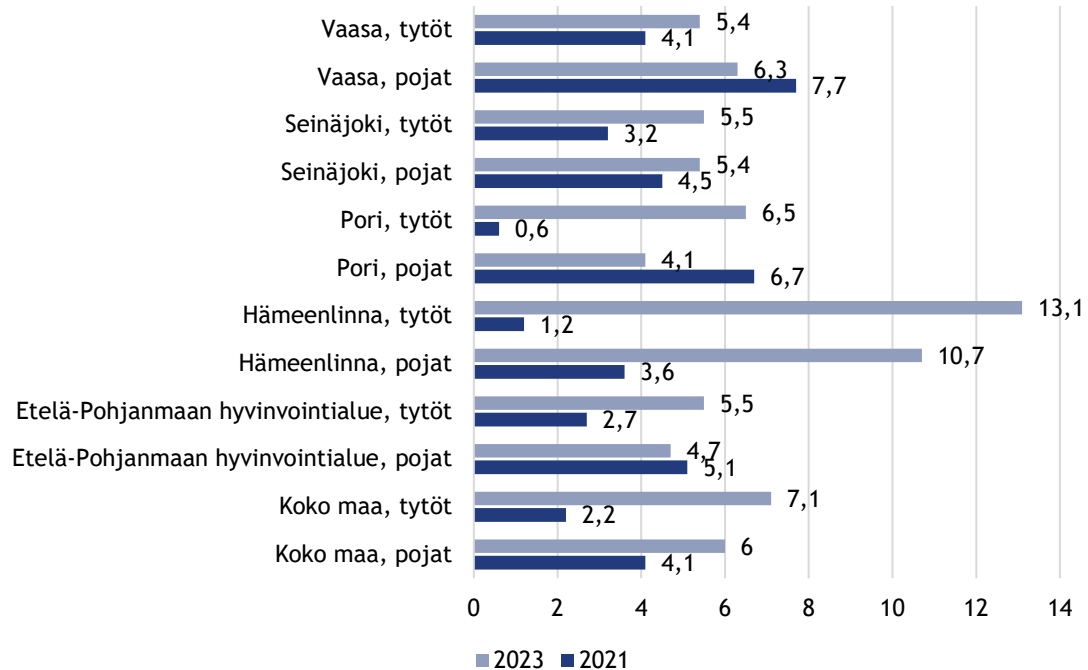
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

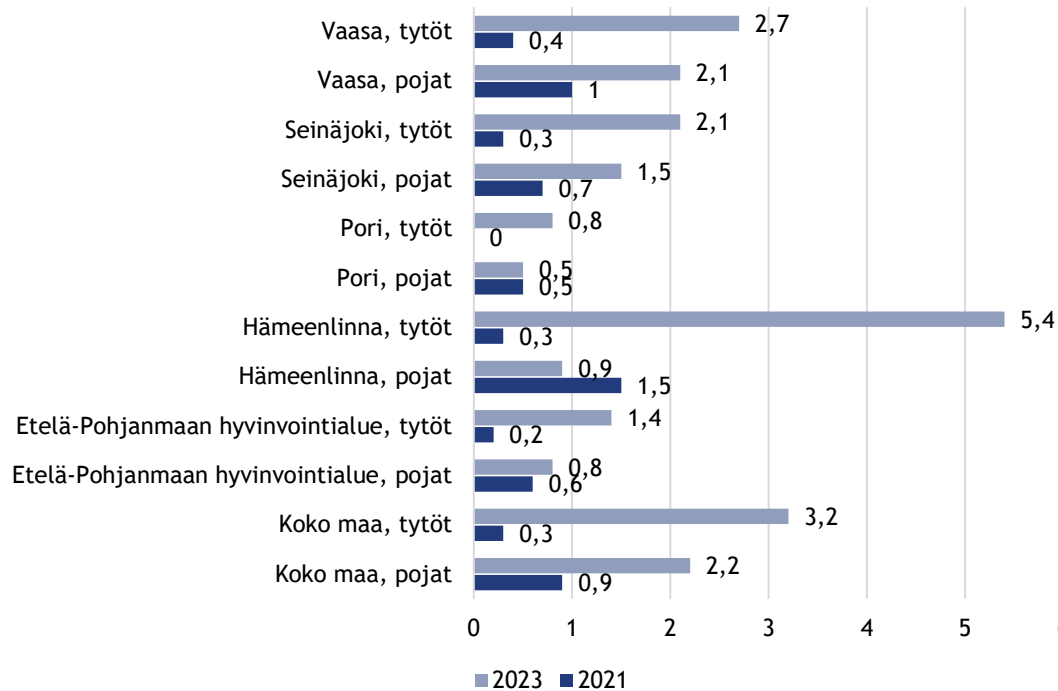
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

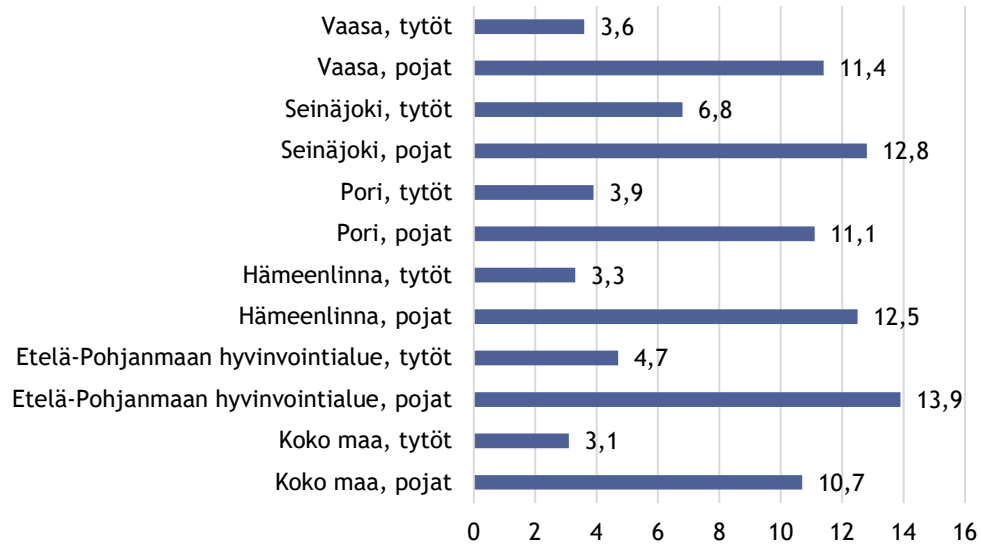
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

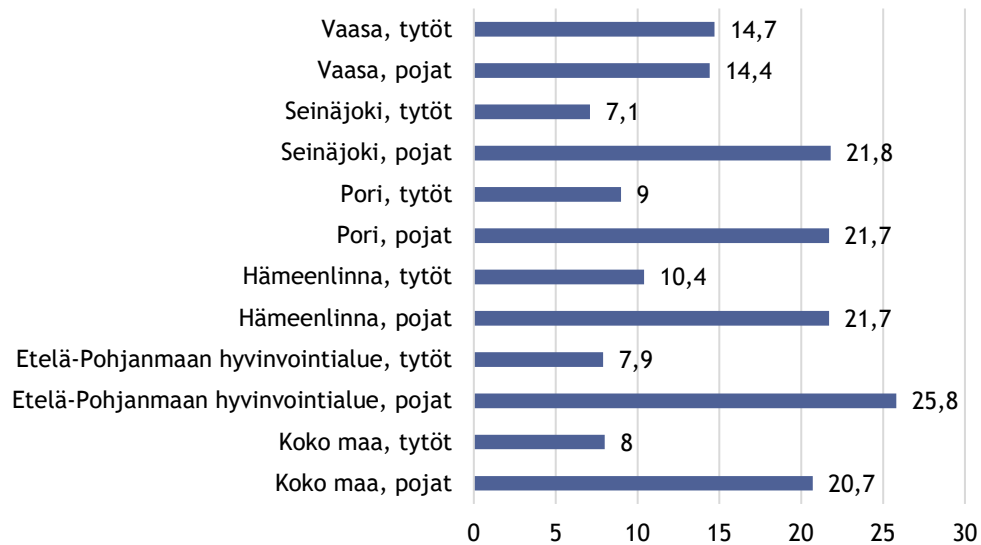
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

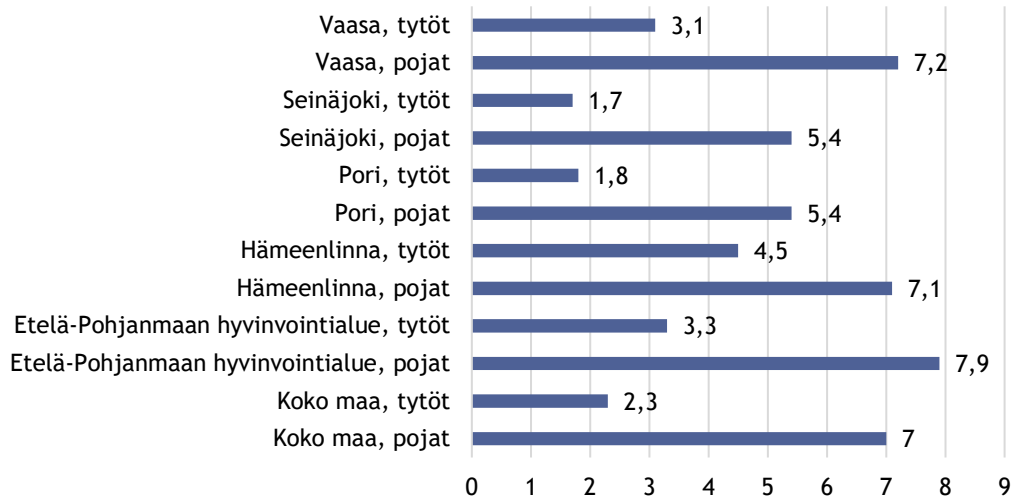
Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2023)

Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)

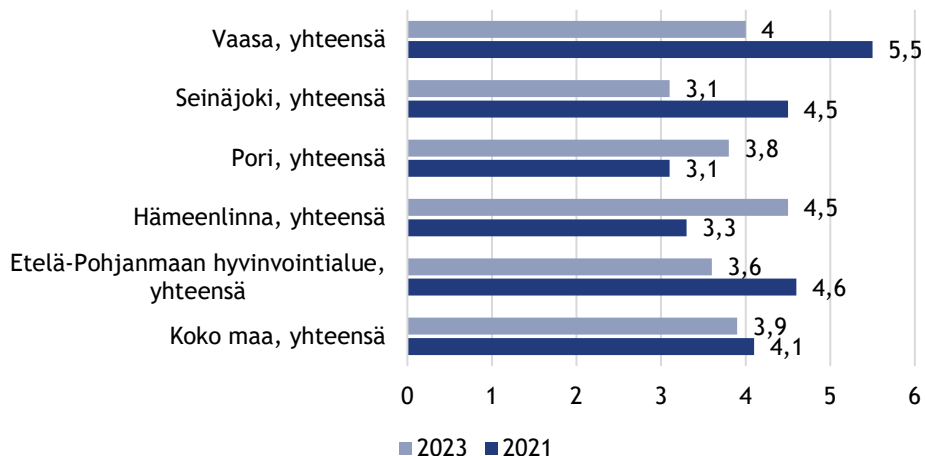

Käyttää nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)

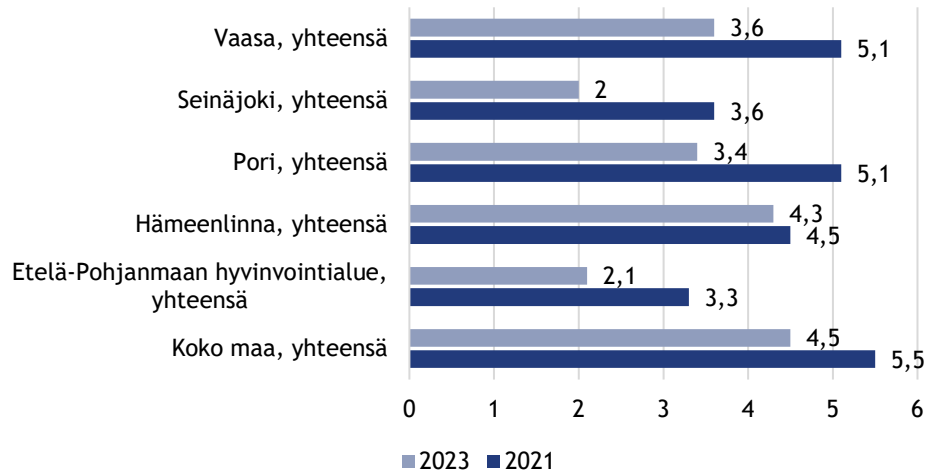

Nuorten alkoholin kulutus on ollut laskussa usean vuoden ajan. Seinäjoella eri ikäryhmissä nuorten viikoittainen alkoholin käyttö on laskenut tai pysynyt ennallaan. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista noin 9 % kertoo käyttävänsä alkoholia viikoittain, luku on pysynyt samalla tasolla kuin vuonna 2021. Lukiolaisista 2 % ja peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 3,1 % käyttää alkoholia viikoittain. Luvut ovat laskeneet noin 1,5 prosenttiyksiköllä vuodesta 2021. Viimeiset valtakunnalliset tilastot kuitenkin kertovat, että nuorten alkoholin kulutuksen laskeva trendi olisi hidastunut tai jopa pysähtynyt. Se ei kuitenkaan näy vielä näissä vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tuloksissa.

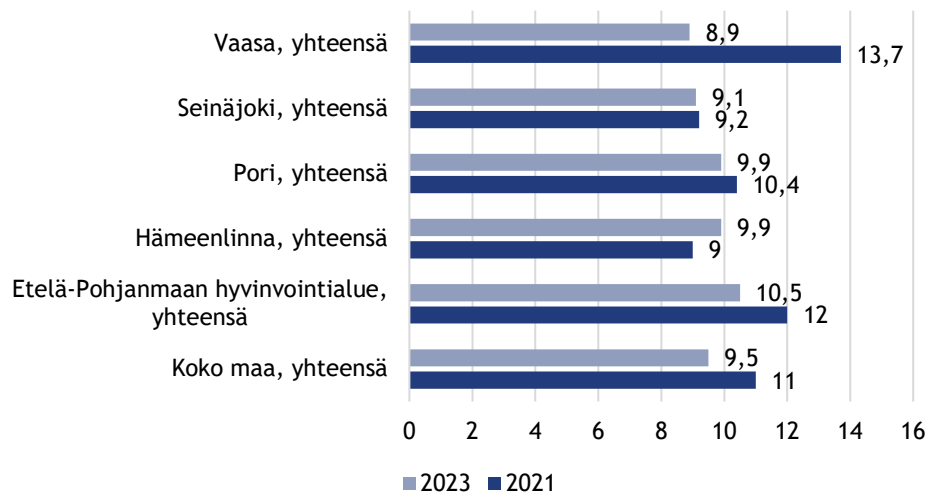
Käyttää alkoholia viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

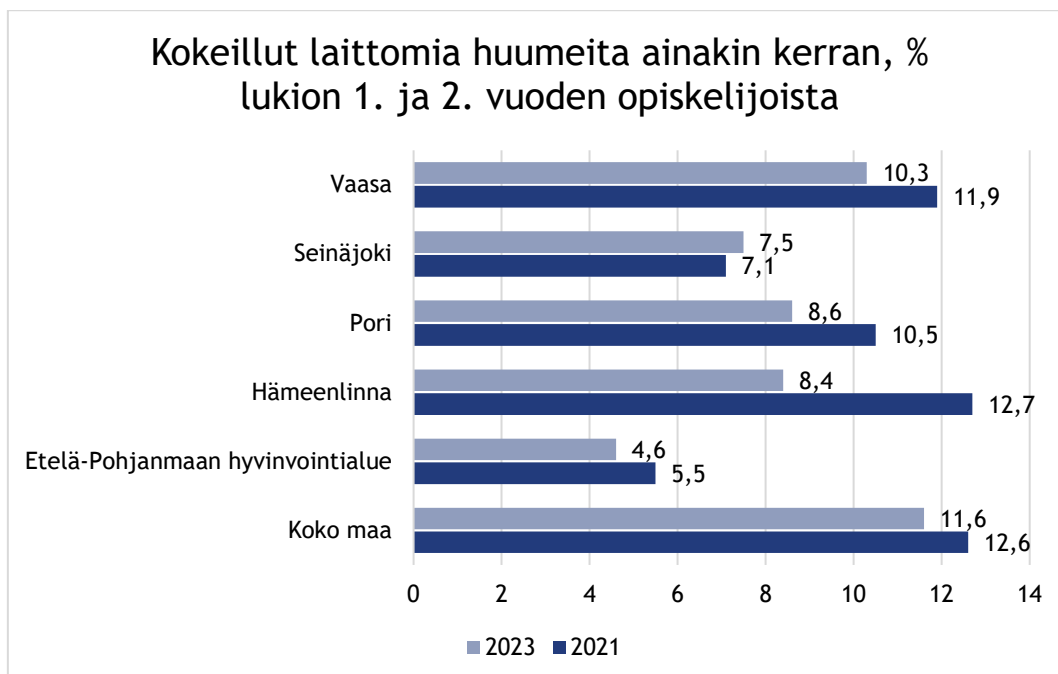
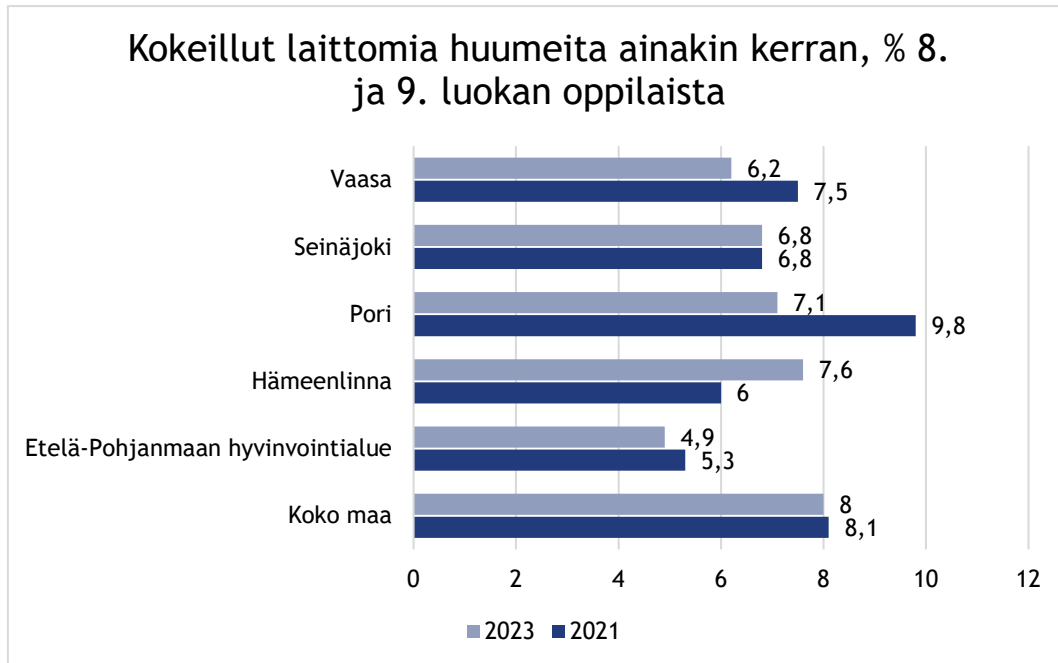
Käyttää alkoholia viikoittain, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

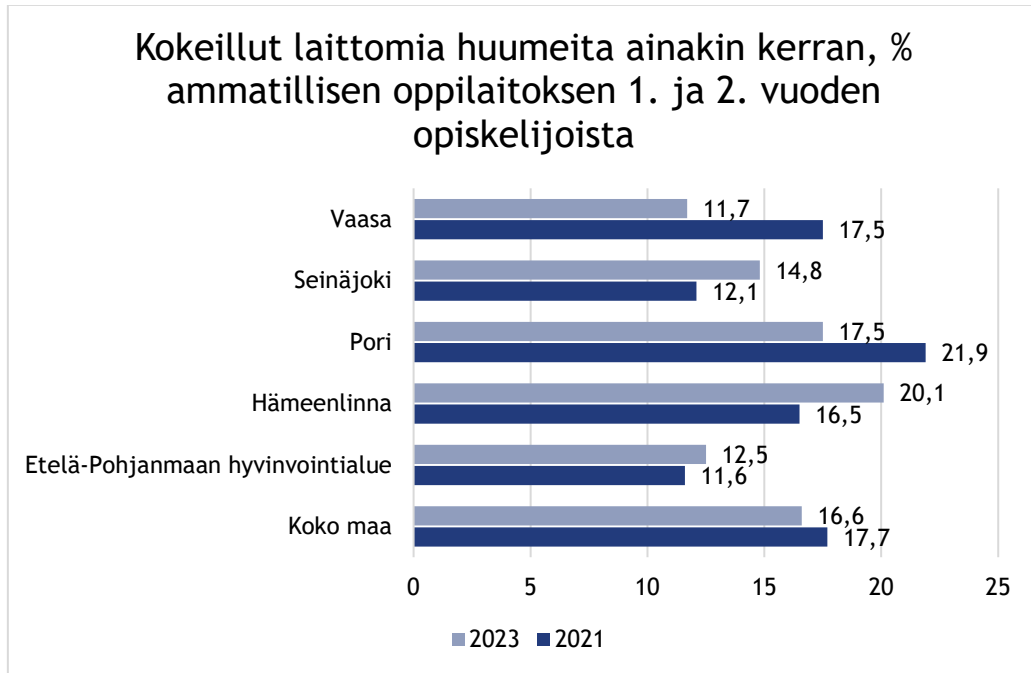

Käyttää alkoholia viikoittain, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

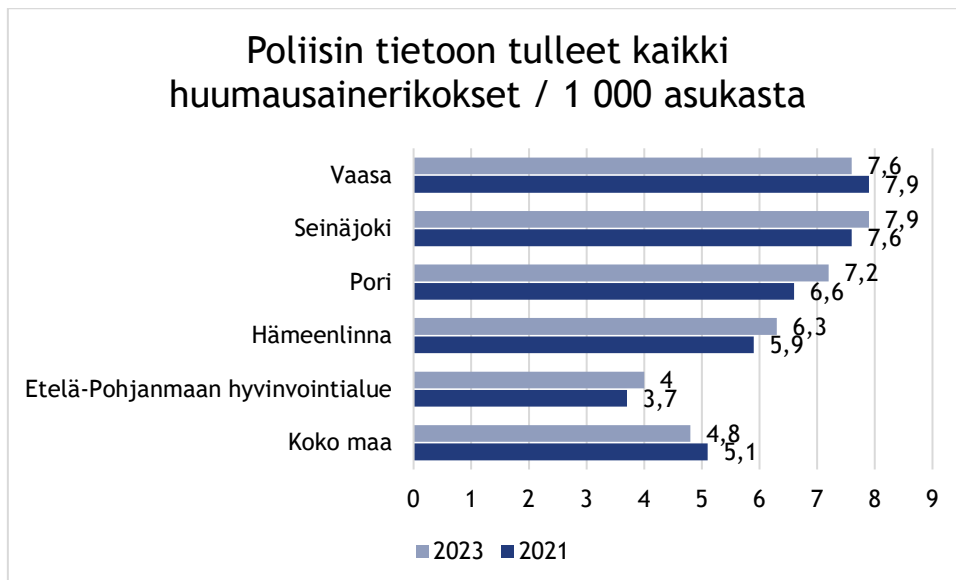

Seinäjoella laittomien huumausaineiden kokeilut ovat hieman lisääntyneet samalla kun ne ovat vertailukunnissa sekä koko maassa laskeneet. Eniten nousua on ammattikoulussa opiskelevien kohdalla. Vuonna 2023 vastaajista 14,8 % kertoo kokeilleensa laittomia huumeita, kun luku vuonna 2021 oli 12,1 %. Tästä huolimatta Seinäjoella nuoret kokeilevat laittomia huumausaineita vähemmän kuin vertailukunnissa ja koko maassa.

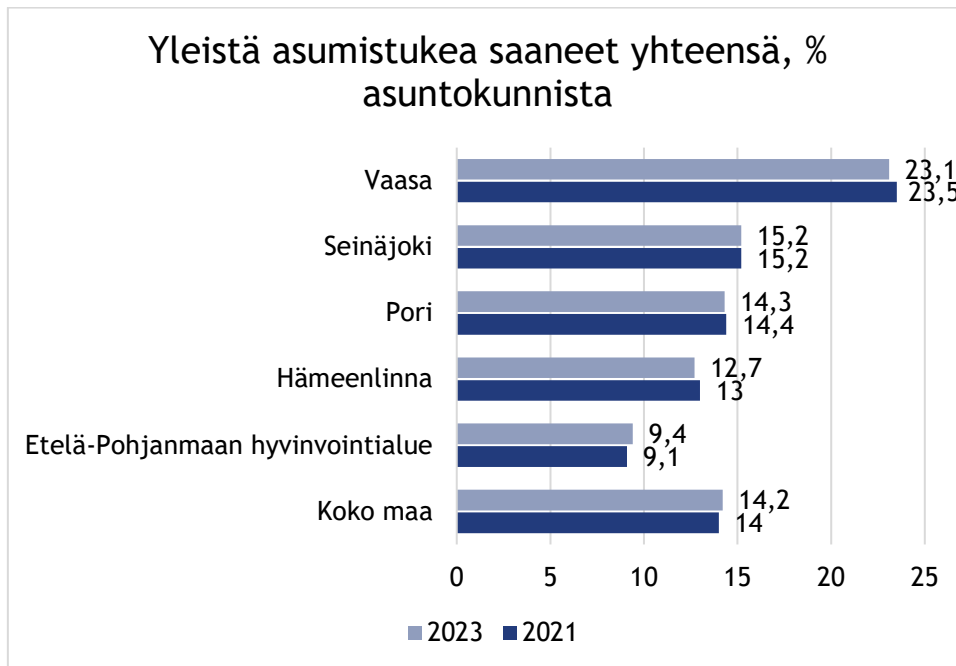

Seinäjoella poliisin tietoon tulleita kaikkia huumausainerikoksia 1000 asukasta kohden on runsaasti verrattuna koko maan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vastaavaan lukuun. Huumausainerikoksia esiintyy enemmän suuremmilla paikkakunnilla. Seinäjoki ei ole tässä tilanteessa poikkeus ja luku on vertailukuntiin nähden myös hieman koholla. Poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä on korkea myös tehdyn valvonnan takia. Törkeitä huumausainerikoksia Seinäjoella on raportoitu kuitenkin vähän.

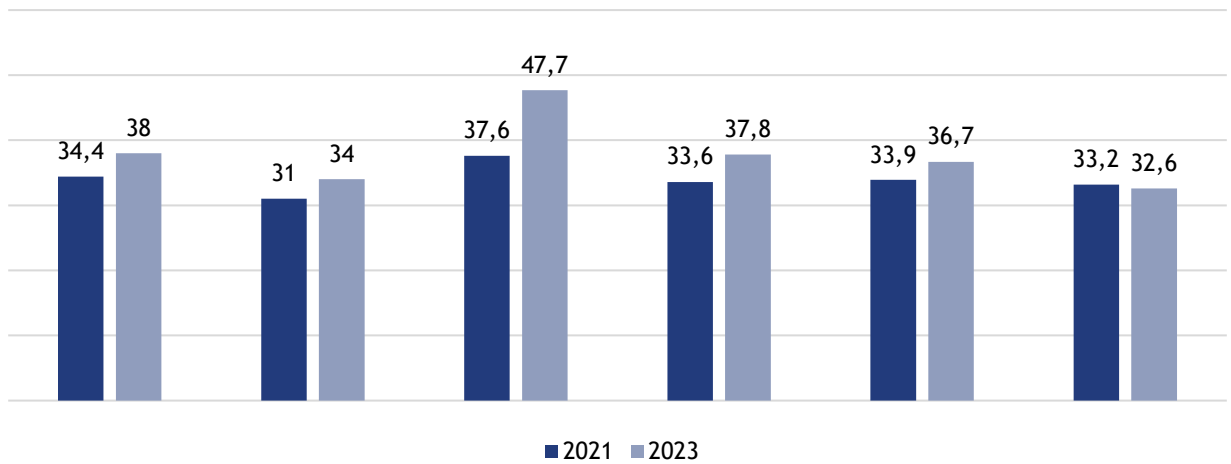

Yleisen asumistuen taso kertoo monista yhteiskunnan osa-alueista. Kunnassa, jossa on paljon asumistuen saajia, voi olla useita syitä tähän ilmiöön. Korkeat asumiskustannukset ja alhainen tulotaso ovat yleisiä tekijöitä, jotka lisäävät asumistuen tarvetta. Lisäksi opiskelijoiden suuri määrä, korkea työttömyys sekä väestörakenne, jossa on paljon eläkeläisiä tai pienituloisia, voivat vaikuttaa asumistuen saajien määrään. Tilastossa ei ole tapahtunut vaihtelua viime vuosina, mikä viittaa siihen, että näissä tekijöissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Yleisesti asumistuen saajien määrä on kuitenkin kasvanut pitkällä aikavälillä koko maassa.

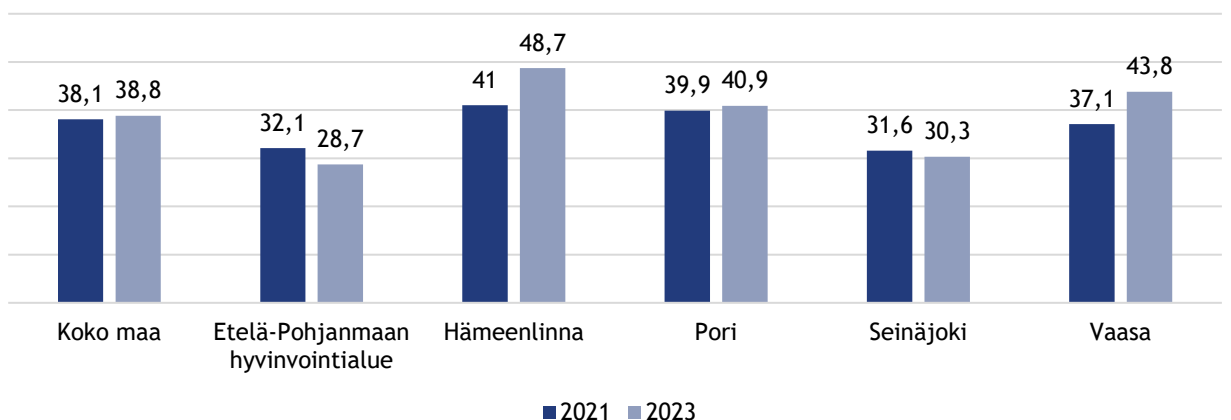

Ravitsemuksen osalta yksi tavoitteemme hyvinvointisuunnitelmassa on ollut, että oppilaat syövät koululounaan. Lukuihin ei kuitenkaan ole tullut selkeää parannusta. 8. ja 9. luokkalaisista seinäjokisista 37 % ei syö koululounasta joka päivä. Luku on iso siihen nähden, että peruskoululaisilla on kaikilla varmasti koulua lounasaikaan. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 30 % ja lukion opiskelijoista 32 % ei syö koululounasta päivittäin. Valtakunnallisessa vertailussa Seinäjoen luvut ovat peruskoululaisten ja lukiolaisten osalta samaa tasoa maan keskiarvon kanssa. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien luvut ovat Seinäjoella hieman muuta maata paremmat.

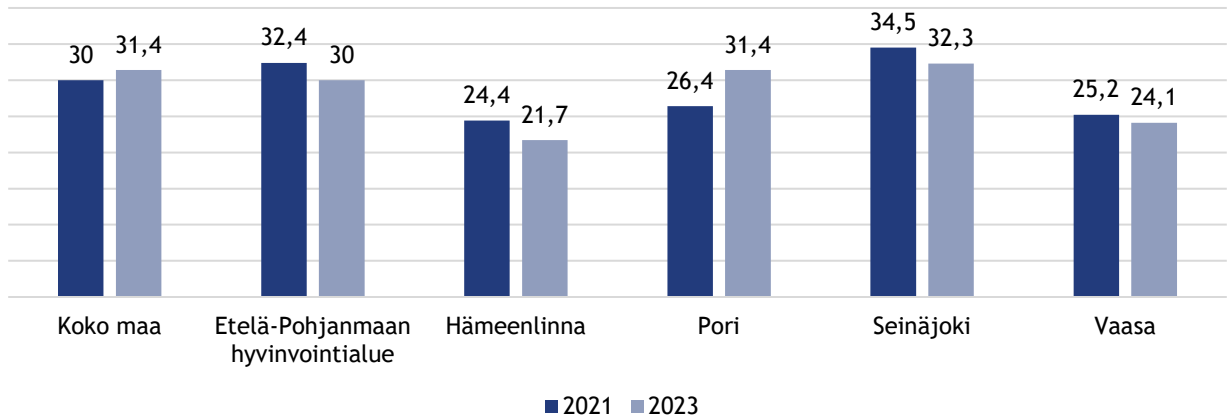
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

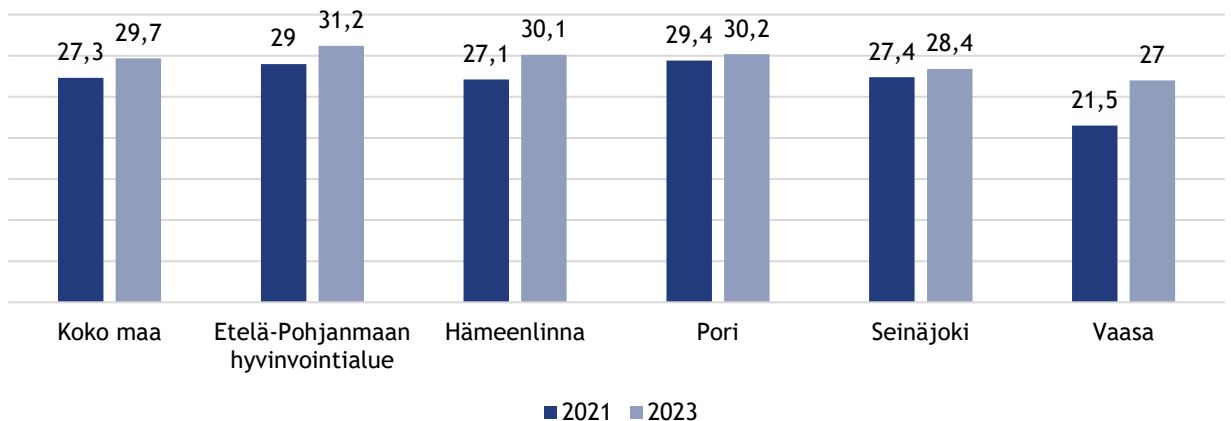
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

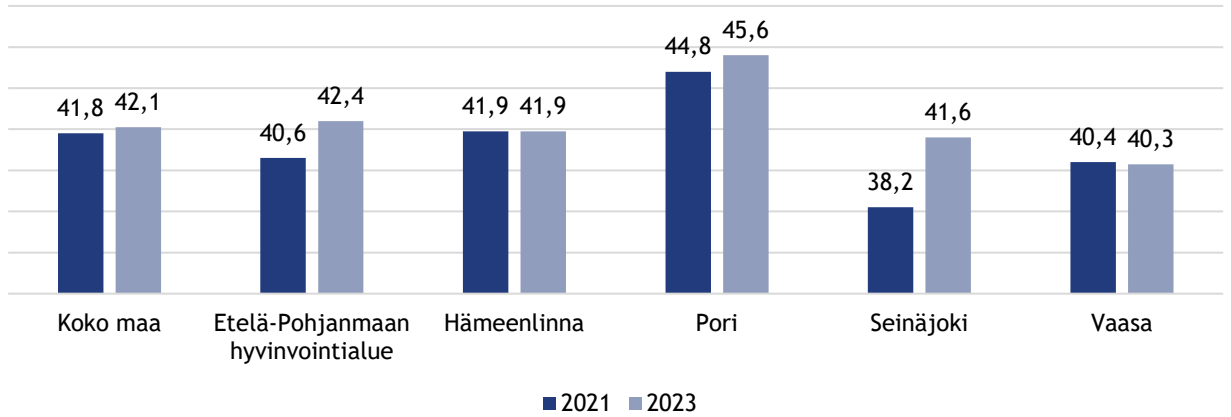
Kouluruokailua kehitetään Seinäjoellakin jatkuvasti. Oppilaat saavat vaikuttaa ruokiin, listalla on toiveruokapäiviä ja lähes joka koulussa toimii ruokailutoimikunta, jossa on myös opiskelijoiden edustaja. Iso merkitys on sillä, minkälainen kulttuuri koulussa ruokailun suhteen onnistutaan luomaan. Valtakunnalliset selvitykset osoittavat, että jos koulun henkilökunta arvostaa ruokailua ja esimerkiksi ruokailee yhdessä opiskelijoiden kanssa, sitoutuvat opiskelijatkin siihen paremmin.

Samaan aikaan kun lapset ja nuoret jättävät koululounaan nauttimatta, syövät he huonosti myös aamupalaa. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan seinäjokisista 4. ja 5. luokan oppilasta 28 % ei syönyt aamupalaa joka päivä. Luku kasvaa, mitä vanhemmista lapsista ja nuorista on kyse. Korkeimmat luvut ovat ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla, joista 59 % ei syö aamupalaa joka aamu. Aamupalan syöntiin ei voida oppilaitoksissa suoraan vaikuttaa, mutta keskustelua aiheesta tulee käydä. Alakoululaisten kohdalla tulee pyrkiä vaikuttamaan vanhempiin ja korostaa heille lasten aamupalan merkitystä. Mitä vanhemmista nuorista on kyse, sitä enemmän vastuu on heillä itsellään, jolloin asiaa tulee käydä läpi heidän kanssaan.

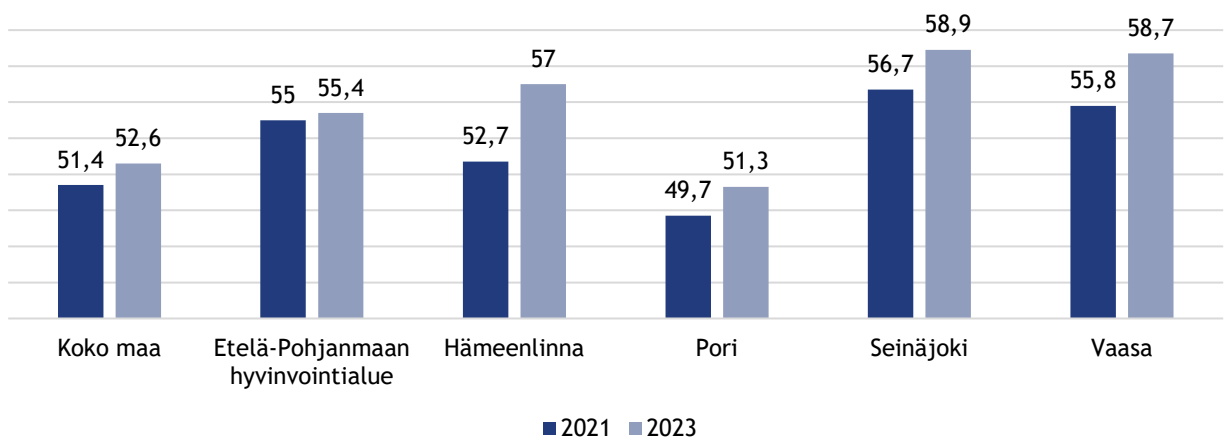
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 4. ja 5. luokan oppilaista

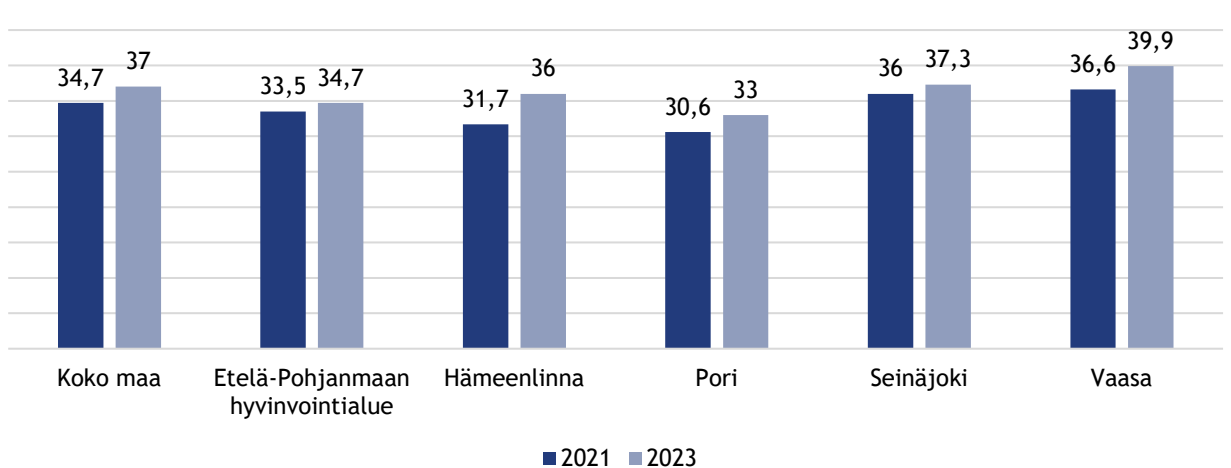
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

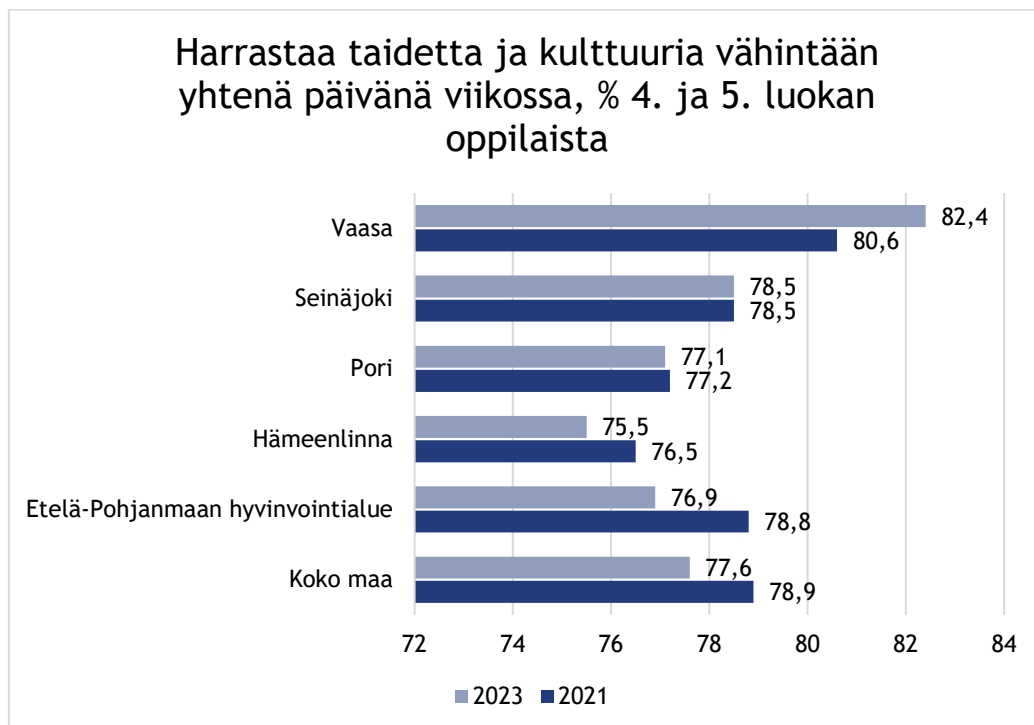

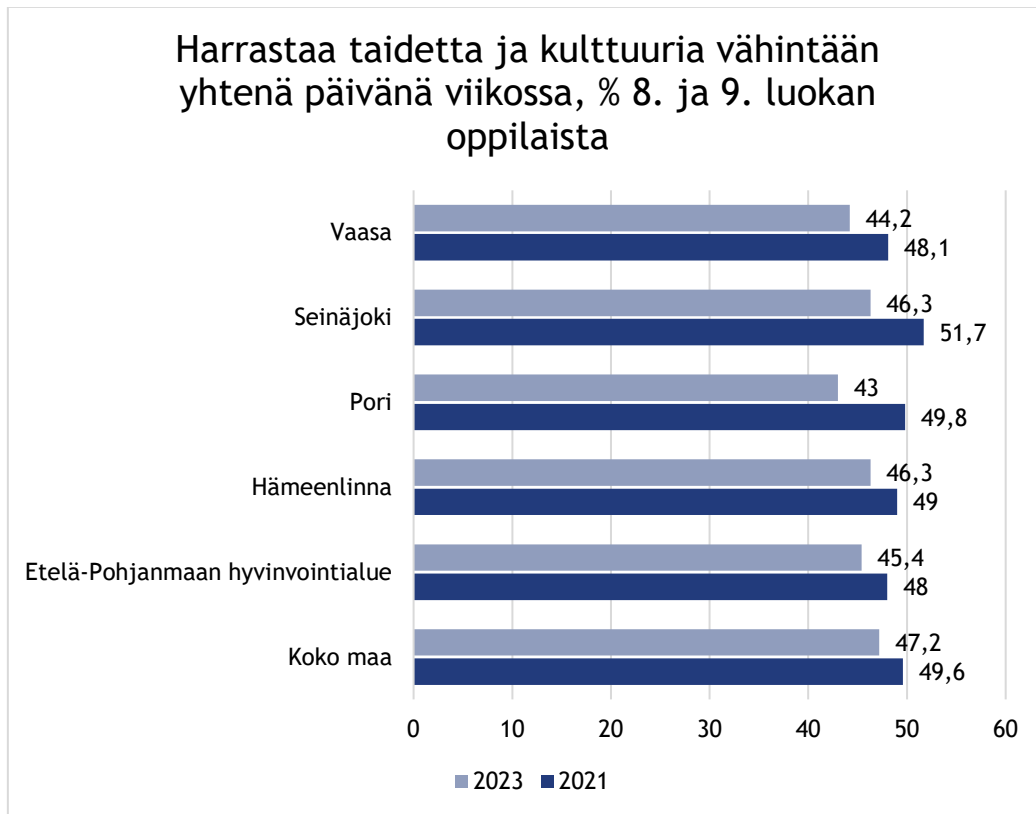
4.3 Kulttuurista hyvinvointia

Kulttuurilla on todettu olevan merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Seinäjoen kaupungin kulttuuripalveluissa on tehty oma kulttuurihyvinvointisuunnitelma, jonka tavoitteena on parantaa asukkaiden hyvinvointia.

Seinäjoen kaupungin kulttuuripalvelut tuottaa hyvinvointia mahdollistavia kulttuuripalveluita muiden palveluiden kuten perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen oheen. Taituri luo perustan kulttuurikasvatukselle jo osana varhaiskasvatusta ja Kulttuurimatka tuo taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperintökasvatuksen osaksi perusopetusta. Valtakunnallinen Taidetestaajat-ohjelma puolestaan luo unohtumattomia elämyksiä kaikille Suomen kahdeksasluokkalaisille. Kulttuurikasvatussuunnitelmien avulla lisätään lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia kokea taidetta ja kulttuuria.

Seinäjoella perusopetuksessa opiskelevat lapset ja nuoret harrastavat aktiivisesti. 4. ja 5. luokan opiskelijoista 79 % kertoo harrastavansa kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikosta. 8. ja 9. luokkalaisten kohdalla määrä laskee, heistä 46 % harrastaa kulttuuria viikoittain. Määrä on myös laskenut vuodesta 2021. Vastaukset kertovat monipuolisesta tarjonnasta, Seinäjoella on hyvät mahdollisuudet harrastaa. Kansalaisopistossa on panostettu taiteen perusopetukseen uusien kurssien ja työntekijöiden avulla.

Seinäjoella tarjotaan kohdennettua kulttuuritoimintaa myös ikääntyneille. Toimintaa kutsutaan K65 Kulttuuritoiminnaksi ja sitä toteuttaa ikääntyvien kulttuuritoiminnan koordinaattori yhdessä kulttuurihjaajan kanssa. Kaikille avoimen toiminnan lisäksi Seinäjoella tarjotaan kohdennettua kulttuuritoimintaa senioriasumisen, yhteisöllisen asumisen sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköihin yhdessä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Merkittävä asia valtuustokaudella on ollut taide- ja kulttuurikeskus Kalevan Navetan konseptin käyttöönotto ja kehittäminen. Upea miljöö houkuttelee kävijöitä kulttuurin pariin ja mahdollistaa erilaisten tapahtumien järjestämisen.

5. Hyvät arkiympäristöt

Elinympäristöt vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Hyvä arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen. Se kannustaa asukkaita edistämään omaa hyvinvointia ja terveyttä sekä vahvistaa mielenterveyttä. Hyvä arkiympäristö kannustaa liikkumaan sekä nauttimaan luonnosta ja kulttuuriympäristöstä. Ympäristöllä on iso vaikutus myös turvallisuuteen ja onnettomuuksiin.

5.1 Viihtyisä kaupunkiympäristö

Yksi tavoite viihtyisän kaupunkiympäristön saavuttamiseksi oli lisätä viheralueiden määrää kaupungissa. Vuosittain onkin rakennettu noin 2 hehtaaria uusia viheralueita muun rakentamisen yhteydessä. Selkeä mittari viheralueiden suhteellisen osuuden selvittämiseksi kuitenkin vielä puuttuu. Seurantajakson aikana on valmistunut Seinäjoen kaupungin metsäohjelma, jossa linjataan myös asukkaiden hyvinvointiin vaikuttavien puistometsien tärkeydestä. Ohjelmassa todetaan, että jokaisella seinäjokisella on mahdollisuus päästä kohtuullisen etäisyyden päässä olevaan lähitai puistometsään.

Viihtyisän kaupunkiympäristön luomisessa on tärkeää kuunnella asukkaiden mielipiteitä. Näin asukkaat kokevat myös osallisuutta ja sitoutuvat ympäristössään tehtäviin muutoksiin. Erilaisia asukaskyselyitä ja -tilaisuuksia onkin järjestetty suunnitelmallisesti. Myös asukasbudjetin kautta asukkaat ovat voineet vaikuttaa arkiympäristöönsä.

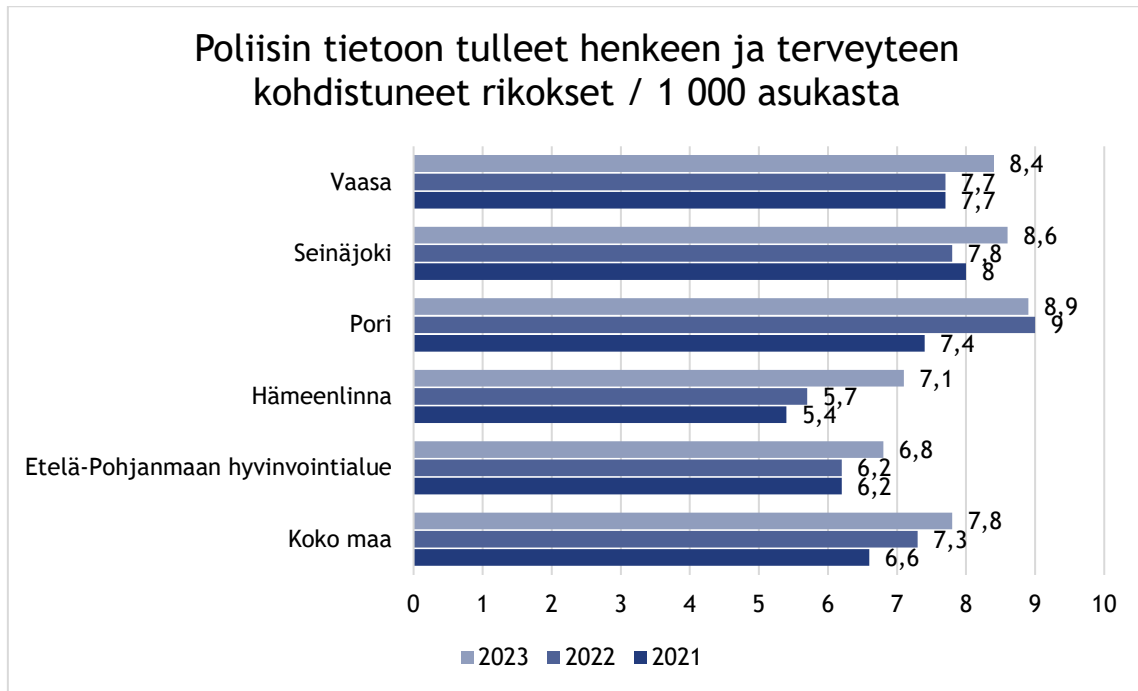
Kaikkien saavutettavissa olevaan julkiseen taiteeseen on myös panostettu. Kulttuuri ja sen saavutettavuus ovat tärkeitä asioita, jotka lisäävät tutkitusti ihmisten viihtymistä ja hyvinvointia. Seinäjoen kaupungin julkisen taiteen periaateohjelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa vuonna 2022. Ohjelma mahdollistaa julkisen taiteen suunnitelmallisen lisäämisen kaupunkiympäristössä yhteistyössä kaupunkiympäristön ja kulttuuripalveluiden kesken.

5.2 Turvallinen kaupunki

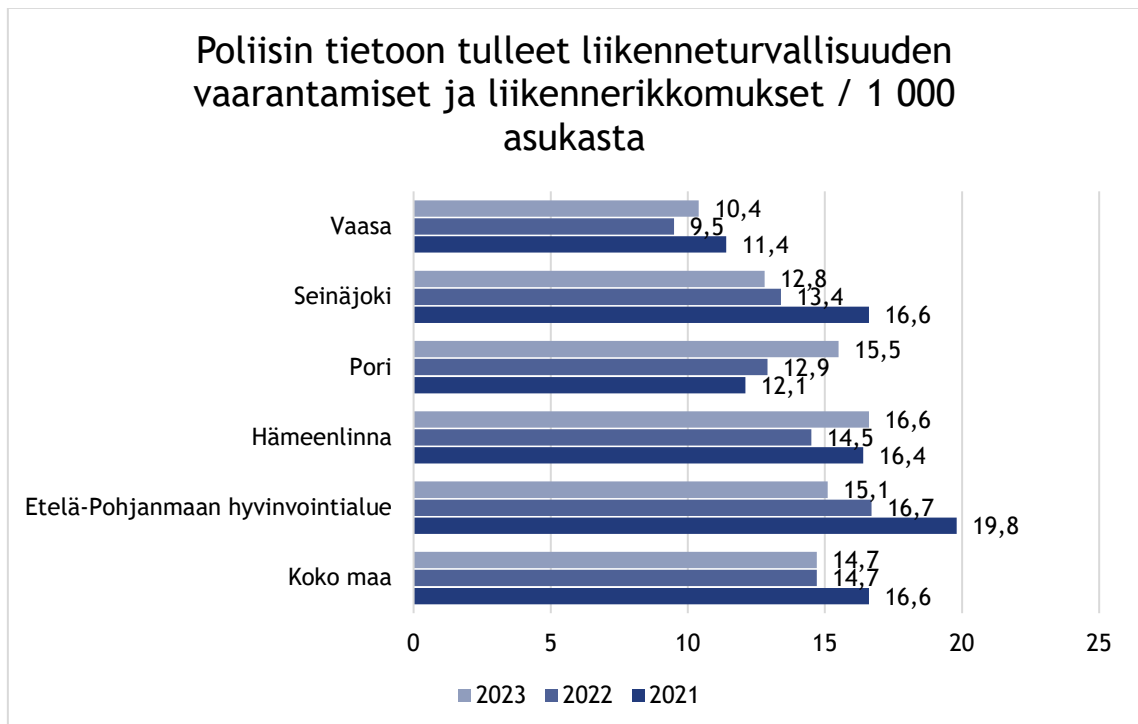
Turvallisuus käsitteenä on laajentunut viime vuosikymmenten aikana ja turvallisuus on tärkeä osa hyvinvointia. Ihmisen hyvinvoinnille on suuri merkitys hänen kokemallaan turvallisuuden tunteella. Valtuustokauden aikana on Seinäjoen kaupungille laadittu uusi turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelman tavoitteena on vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää asukkaiden turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Turvallisuuteen liittyy myös rikollisuus. Ilmi tulevan rikollisuuden määrään vaikuttaa aina myös poliisin kohdistamat resurssit. Siksi isoista rikosluvuista ei voi suoraan

päätellä, että ongelma on kasvanut. On myös todettava, että suuri osa rikoksista ei tule poliisin tietoon.

Vertailukaupunkeihin verrattuna Seinäjoella on toiseksi eniten poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia. Niiden määrä on kasvanut vuonna 2023 koko maassa.

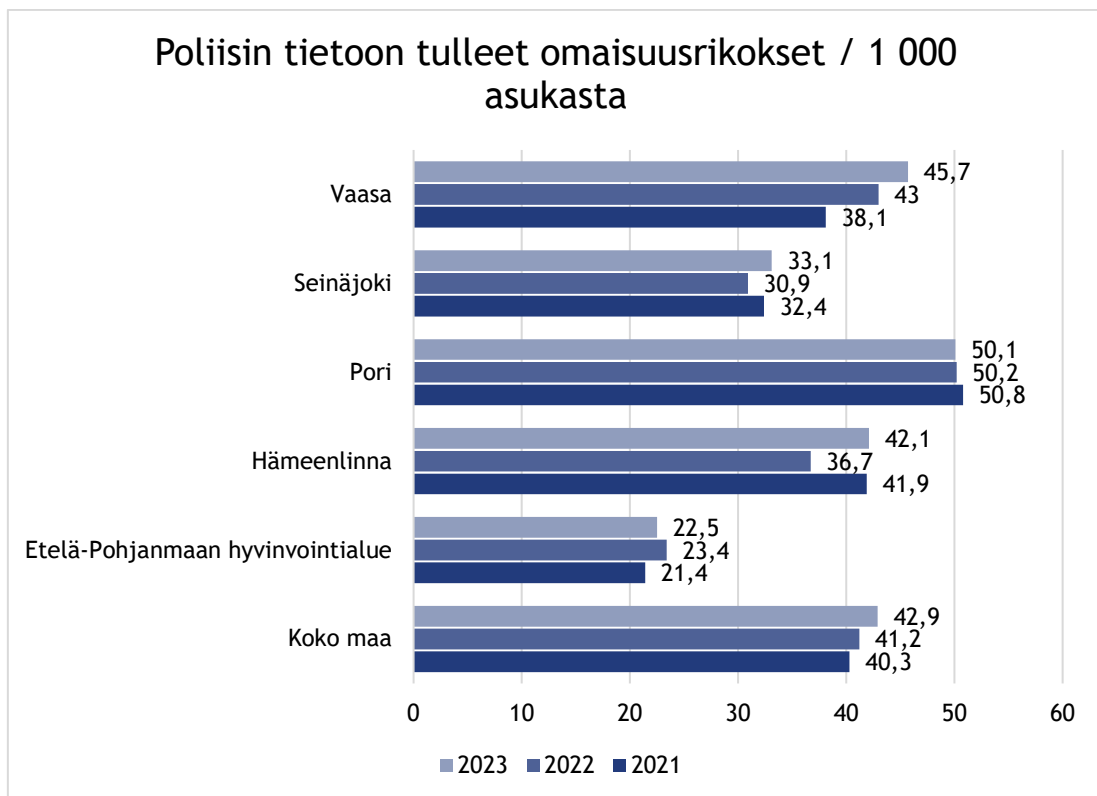

Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennesrikkomukset ovat Seinäjoella vähentyneet vuodesta 2021 vuoteen 2023. Vertailukaupungeissa on

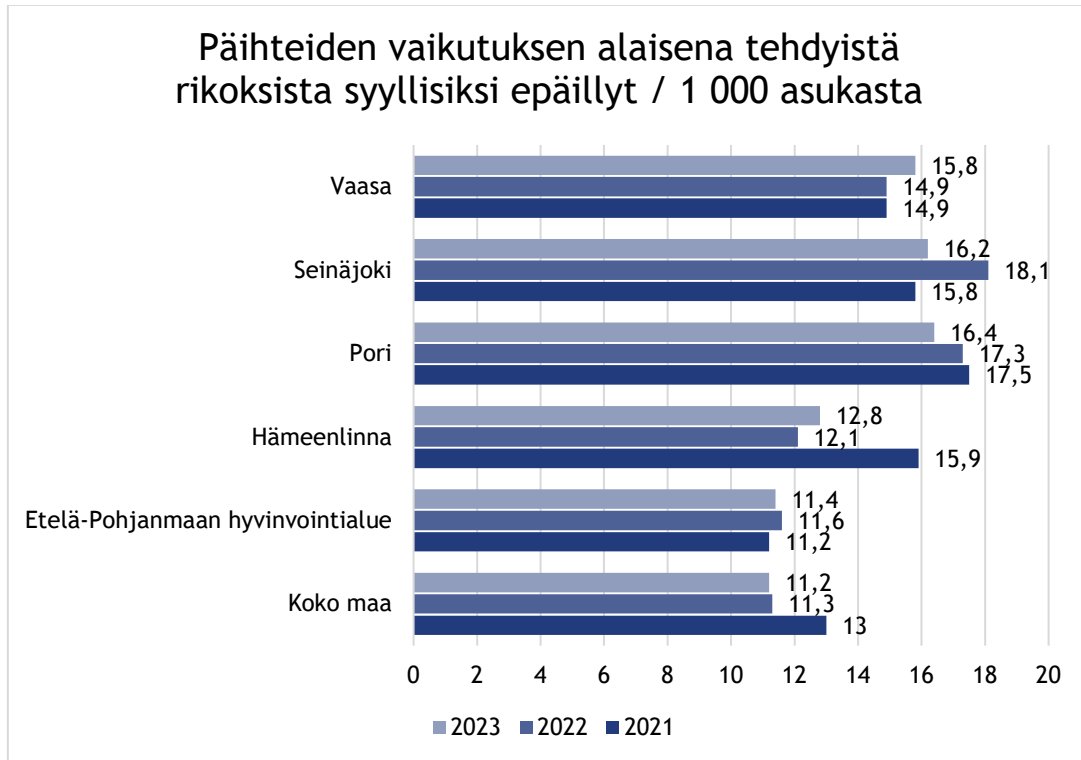
vaihtelua, osassa luvut ovat laskeneet ja osassa nousseet. Kaikissa liikutaan kuitenkin suurin piirtein samalla tasolla.

Liikenneturvallisuuden parantaminen on eri tahojen yhteistyötä. Osasta vastaa kaupunki, osaa teistä hallinnoi ELY-keskus ja valvonnasta vastaa poliisi. Kaupungin osalta seurantajakson aikana on tehty parannuksia esimerkiksi Ruukintielle, jonne on rakennettu korokkeelliset liikenteenjakajat, jotka kaventavat katuja.

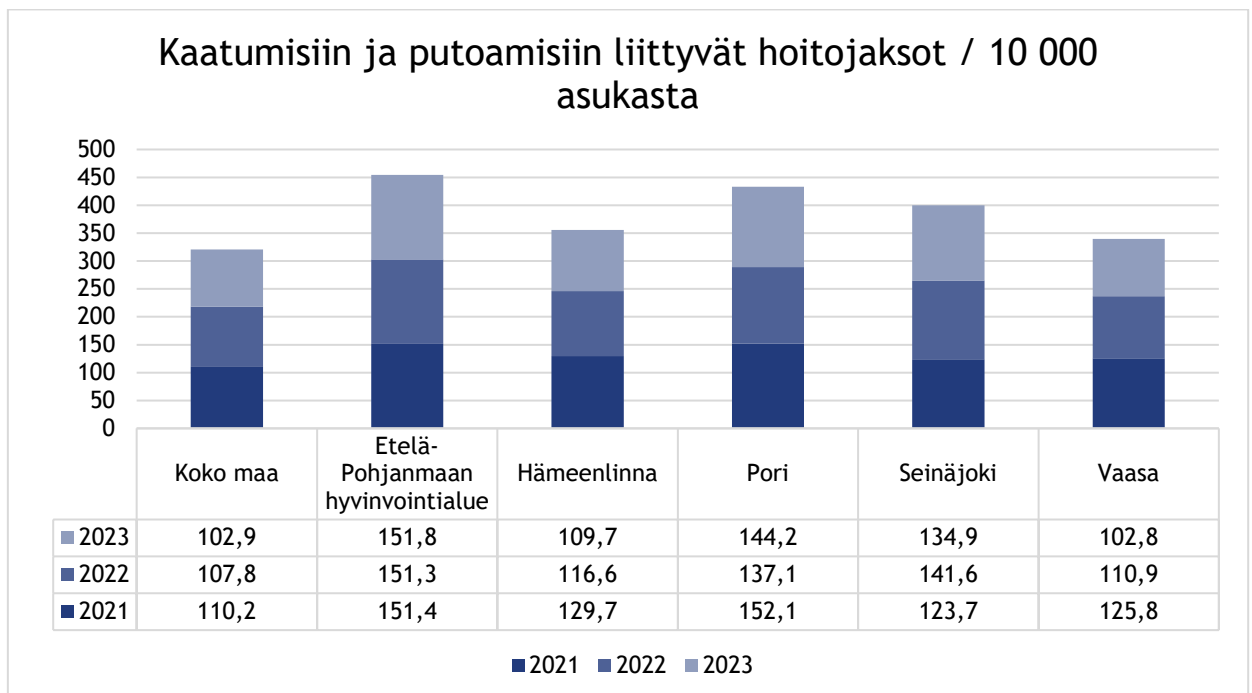
Liikenneturvallisuuden ja erityisesti lasten ja nuorten arkiympäristöjen turvallisuuden parantaminen on ollut toimenpiteenä myös Lapsiystävällinen kunta-toimintasuunnitelmassa. Lapsille ja nuorille suunnatun kyselyn vastausten perusteella parannettiin valaistusta leikkipuistoissa ja puistoissa, selvitettiin vaaranpaikkoja lasten koulureiteillä ja huomioitiin erilaisten työmaiden turvallisuus lasten näkökulmasta.

Omaisuusrikoksia on Seinäjoella tullut poliisin tietoon vähiten vertailukaupungeista, 33/1000 asukasta vuonna 2023. Koko Etelä-Pohjanmaan osalta luvut ovat vielä pienemmät. Sen sijaan päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyt rikokset ovat Seinäjoella koko maata korkeammat luvun ollessa 16,2/1000 asukasta vuonna 2023. Vertailukaupungeissa luku on kuitenkin suurin piirtein samalla tasolla, ainoastaan Hämeenlinna erottuu positiivisesti tässä kohtaa.

Yksi turvallisuuteen liittyvä mittari, joka on mukana myös HYTE-kertoimen indikaattoreissa, on kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot. Seinäjoella on vertailukaupungeista toiseksi eniten hoitojaksoja vuonna 2023, jolloin luku oli 134,9 hoitojaksoa/1000 asukasta. Koko Etelä-Pohjanmaalla luvut ovat suuret verrattuna koko maan tilastoihin. Kaupunki voi omalla toiminnallaan vaikuttaa tähän tilastoon jonkin verran esimerkiksi huolehtimalla katujen hiekoittamisesta, mutta iso osa kaatumisista tapahtuu esimerkiksi omilla tai taloyhtiöiden pihilla, joihin kaupungin valta ei yllä.

Arkiympäristöjen turvallisuutta parantavat myös sydäniskurit, joita Seinäjoellekin on valtuustokauden aikana tullut lisää. Osa niistä on kaupungin hallinnoimia, osa yksityisten yritysten tai muiden tahojen. Nyt kaupungin hallinnassa olevat iskurit ovat eri toimijoiden alla, mutta niiden yhtenäisempi hallinta voisi olla järkevää, jotta mahdolliset huoltotoimet tulisi varmasti tehtyä.

5.3 Liikkumista edistävät ympäristöt

Panostamalla ympäristöihin, jotka mahdollistavat asukkaiden liikkumista, voi kaupunki vaikuttaa positiivisesti asukkaiden liikkumiseen. Näitä ympäristöjä ovat tietenkin erilaiset liikuntapaikat ja -reitit, mutta myös ihan arjen ympäristöt. Tiivis kaupunkirakenne, joka mahdollistaa kävellen tai pyörällä liikkumisen, tukee asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia. Seinäjoella pyöräteitä on rakennettu joka vuosi useampi kilometri lisää, kun kaupunki on laajentunut. Liikkumista tukee myös se, että uusien alueiden puistoraitit tehdään asuinalueiden rakentueissa, eikä niiden toteutusta jätetä myöhempään vaiheeseen.

Lipas-tietokanta kerää kunnilta tietoa liikuntapaikoista. Seinäjoella liikuntapaikkoja on hyvin saman verran asukalukuun suhteutettuna kuin vertailukunnissakin.

Kunta	Liikunta-pinta-ala m ²	Liikunta-paikkojen lkm	Liikunta-paikkojen lkm/1000 asukasta	Liikunta-pinta-ala m ² /asukas	Reittien pituus km
Pori	726 405	547	6,6	8,7	314
Seinäjoki	520 778	412	6,3	8,0	175
Hämeenlinna	415 000	558	8,2	6,1	750
Vaasa	411 766	442	6,5	6,1	253

6. Yhteenveto ja johtopäätökset

Kokonaisuutena voidaan todeta, että kuljemme hyvinvoinnin kehityksessä samaan suuntaan kuin muutkin. Ilmiöt, joita olemme neljän vuoden aikana kohdanneet, ovat samoja kuin vertailukaupungeissa ja koko maassa.

Tavoitteenamme oli vähentää yksinäisyyttä ja lisätä osallisuutta sekä yhdenvertaisuutta. Yksinäisyyden vähentämisessä emme ole onnistuneet, se on lisääntynyt erityisesti nuorilla tytöillä niin meillä kuin muuallakin. Osallisuutta olemme lisänneet erityisesti kaupungin palveluiden kautta, jotka ovat tavoittaneet asukkaita erittäin hyvin. Työttömyyden suhteen liikumme myös valtakunnallisten trendien mukana, mutta edelleen lukumme ovat muuta maata parempia. Yhdenvertaisuuden eteen on tehty töitä, Seinäjoen kaupungin ensimmäinen toiminnallinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on valmistunut vuonna 2023.

Olemme onnistuneet lisäämään asukkaiden liikettä, sillä liikuntapalveluihin on osallistuttu aktiivisesti ja liikuntaneuvontaa on lisätty. Asukkaiden terveydentila ei ole kuitenkaan parantunut. Esimerkiksi terveydentilansa huonoksi kokevien nuorten määrä on kasvanut, erityisesti mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Tässäkin suuntaus on sama koko maassa, kuten nuorten nikotiinituotteiden käytön lisääntymisen osaltakin.

Viihtyisää kaupunkiympäristöä on rakennettu niin viheralueiden kuin julkisen taiteenkin keinoin. Liikenneturvallisuutta on parannettu ja sekä pyöräteitä että liikuntaaikoja on rakennettu lisää kaupungin kasvaessa.

Kun katsotaan tulevaa, ei hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitys tule kunnan tehtävissä vähenemään. Sitran megatrendit ennustavat, että hyvinvoinnin haasteet tulevat kasvamaan. Huoltosuhteen heikkeneminen, eriarvoisuuden lisääntyminen, kasvavat mielenterveysongelmat ja todennäköisesti lisääntyvät pandemiat haastavat meitä jatkossa entistä enemmän.

Myös muuttunut toimintaympäristö väestön suhteen haastaa meitä tulevaisuudessa. Seinäjoen väestö kehittyy entistä kansainvälisemmäksi koko ajan. Meidän on onnistuttava maahanmuuttajien kotouttamisessa. Epäonnistuminen tässä tehtävässä lisäisi meidän haasteitamme. Jos lapset eivät pärjää koulussa tai perheet eivät saa tarvitsemaansa terveydenhuoltoa, kasautuvat ongelmat entisestään. Integraation puute voi lisätä myös kulttuurisia jännitteitä, mikä puolestaan johtaa usein konflikteihin ja yhteiskunnalliseen epävakauteen.

Isossa kuvassa tavoitteemme tulevassa hyvinvointisuunnitelmassa ovat varmasti samansuuntaisia kuin neljä vuotta sitten tehdyssäkkin, mutta varmasti tulee myös erilaisia painotuksia. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tulee uudessa suunnitelmassa korostumaan. Olemme sopineet yhdessä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja muiden kuntien kanssa, että lähdemme rakentamaan kokonaisuutta, jossa tavoitteet ovat yhteisiä, mutta toimenpiteet kullakin organisaatiolla ovat omia. Osa toimenpiteistä tulee varmasti olemaan myös yhteisiä,

sillä yhdyspintoja hyvinvointialueen kanssa on paljon. Totta kai tulemme asettamaan myös omia tavoitteita ja huomioimaan meidän erityispiirteemme. Esimerkiksi maahanmuutto ei kosketa muita kuntia samalla tavoin kuin Seinäjokea.

Seuraavaan hyvinvointisuunnitelmaan tullaan yhdistämään myös ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi. Nämä on meillä tehty aikaisemmin erillisinä suunnitelmina lukuun ottamatta suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi. Uuteen hyvinvointisuunnitelmaan kirjattavat toimenpiteet eivät tule olemaan yhtä yksityiskohtaisia kuin viimeksi mukaan otetut. Näin laajassa kaupunkitason suunnitelmassa niiden seuraaminen ei ole järkevää. Meidän tulee löytää isompia kokonaisuuksia, joita voidaan sitten eri toimialoilla pilkkoa pienempiin tavoitteisiin omissa vuosisuunnitelmissa.

Yhteistyön onnistuminen hyvinvointialueen kanssa on tulevaisuudessa erittäin tärkeää, sillä yhdyspintoja on paljon. Tulemme jatkossa tekemään yhteistyötä myös tiedolla johtamisen suhteen. Hyvinvointialueilla on paljon tietoa asukkaidemme terveydestä. Valtakunnallisesti meillä on huonosti käytössämme mitään aikuisväestöön liittyvää tilastotietoa. Siksi olemme suunnitelleet myös omaa vuosittaista hyvinvointikyselyä, jonka avulla saisimme vuosittain päivittyvää ja ajankohtaista tietoa asukkaidemme hyvinvointiin liittyvistä kokemuksista.

Hyvinvointikertomuksen valmistelussa ovat olleet mukana seuraavat henkilöt:

Henna Rantasaari	hyvinvointipäällikkö
Pekka Hautamäki	nuorisotoimenjohtaja
Leena Kråknäs	kulttuuritoimenjohtaja
Ville Järvi	erityisopetuksen rehtori
Marika Ojala	perusopetusjohtaja
Aija-Marita Näsänen	varhaiskasvatusjohtaja
Teppo Latvanen	rehtori, Kansalaisopisto
Kirsti Lämsikallio	kirjastotoimenjohtaja
Jari Mäkelä	liikuntatoimenjohtaja
Tanja Särkipaju	liikuntapalvelupäällikkö
Kirsi Mattila	vuorovaikutussuunnittelija
Sanna Martin	viestintäsuunnittelija
Jesse Keskinen	ehkäisevän päihdetyön koordinaattori
Kaija Göös	ikäntyneiden palveluiden koordinaattori
Ilkka Rintala	työllisyysjohtaja
Jaakko Sääntti	palvelupäällikkö
Elina Hihnala-Mäkelä	turvallisuuspäällikkö
Joni Ulvila	kaupungininsinööri
Keijo Kaistila	suunnittelupäällikkö
Hanna Latva-Kiskola	ympäristönsuojelujohtaja
Pirjo Kujanpää	ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö
Raakel Pöyry	pakolaiskoordinaattori
Terhi Hunnako	maahanmuuttotyönkoordinaattori
Kaija Kuusisto	toiminnanjohtaja, Toimintojentalo

